

Tabore

BOG NAROD DOMOVINA

1981

EL FORTIN

št. 3-4

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov ● TABOR je last in vestnik Tabora SPB ● Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od glavnega odbora ● Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič ● Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos ● Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 362-7215

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 89.035

NAROČNINA: Argentina 40.000.— pesov; ostale države: posamezniki 15 dolarjev; letalsko 20 dolarjev.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, (1655), J. L. Suárez — Bs. As., Argentina
Telefon: 766-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

Hitre premične motorizirane enote so bile pomemben dejstvenik v slovenskem domobranstvu, ki je navzlic skrajno protivnim psihološkim okoliščinam tuje okupacije, katero so komunisti perfidno izkoristili v svoje zločinske svrhe, ob podpori oromne večine slovenskega naroda iztrebljalo krvave lakaje mednarodne rdeče zarote iz naše svete zemlje ter tudi s tem dalo svetel zgled vsem, ki so tudi danes na straži svobodnega človeštva proti istim zarotnikom na vseh koncih sveta. Zakaj vse grmade laži in vsa sodobna poštimovstva ne bodo mogla nikdar prevpiti dejstva, da so se komunisti proti volji poštenega slovenskega naroda ter z dotlej nikdar vidnim krvavim nasiljem polastili naše domovine šele po vojni in samo zaradi tragične politične toploglavosti takratnih vodnikov velikega svobodnega sveta.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Marzo-Abril 1981

BUENOS AIRES

Marec-April 1981

LA PASCUA DE RESURRECCION

Año tras año llega a nosotros la Pascua de Resurrección y año tras año escuchamos y leemos palabras que nos intentan explicar su significado: La esperanza de la eternidad, la victoria sobre la muerte, la resurrección de la verdad, la impotencia de la muerte.

Demasiado fácilmente nos olvidamos que somos solamente humanos, que en nada se diferencian de aquellos, los cuales conocieron personalmente a Jesús de Nazareth. Solamente como humanos podemos entenderle verdaderamente y entender que cada pintor o escultor lo debe representar como un humano perfecto, en todo similar a nosotros, simples mortales.

Solamente como humanos podremos entender el magnetismo con el cual enseñaba y hablaba y convencia a los hombres quienes lo han escuchado y oído, para que abandonaran todo y le siguieran. Solamente como humanos podremos entender como ha perdido los nervios y ha — con el látigo en la mano — expulsado de la Casa de Dios a los que la han profanado y la han convertido en la cueva de los maleantes. Y solamente como humanos podremos entender la profundidad de sus enseñanzas sobre el valor y significado de cada vida humana en el divino padrinazgo del reino celestial.

Si como humanos observamos al Jesús de Nazareth como a un humano, entonces podemos y debemos encontrar en personajes del último capítulo del drama de su vida — también a nosotros mismos.

¿Qué somos? — ¿La multitud que el Domingo de Ramos lo saluda clamando Hosana y el Viernes Santo lo valora menos que a un malhechor clamando por su sangre? — ¿Anas y Caifás, quienes lo acusamos? — ¿Corrompidos Pilatos, quienes se lavan las manos sobre la sangre de un hombre sin toda culpa? — ¿Pedros, quienes lo negamos sin esperar al canto del gallo para llorar amargamente? — ¿Fariseos y sabios, quienes notan, como sus enseñanzas socavan nuestras bases y a nuestros sagrados derechos tradicionales? — ¿Somos Simones de Cirene, quien se queja si a sus hombros cae también el peso de la cruz del nuestro próximo? — ¿O somos Judas, quienes con la saga en las manos corremos de un lado a otro buscando una

rama lo bastante fuerte para que aguante el peso de nuestro cuerpo y de nuestro pecado?

Y si durante nuestra búsqueda se cumpliría su tiempo y se cortaría de arriba hasta abajo la cortina de nuestra alma, entonces tal vez también nosotros aceptaríamos y entenderíamos la real enseñanza de la Pascua de Resurrección:

Este, era el Hijo de Dios.

VELIKA NOČ

Leto za letom prihaja med nas Velika noč in leto za letom slišimo in beremo besede, ki nam skušajo razlagati njen pomen: upanje v večnost, zmaga nad smrtjo, vstajenje resnice, nemoč smrti.

Pri tem pa preradi pozabljam, da smo predvsem ljudje, nič drugačni od onih, ki nam skušajo razlagati njen pomen: upanje v večnost, zmaga nad smrtjo, vstajenje resnice, nemoč smrti.

Pri tem pa preradi pozabljam, da smo predvsem ljudje, nič drugačni od onih, ki so osebno poznali Jezusa iz Nazareta. Samo kot ljudje pa ga moremo resnično razumeti in doumeti, kot ga mora vsak slikar ali kipar upodobiti kot popolnega človeka, v vsem enakega nam, navadnim smrtnikom.

Samo kot ljudje bomo razumeli in doumeli tisti magnetizem, s katerim je nekoč učil in govoril ter pripravil ljudi, ki so ga slišali, do tega, da so vse pustili in odšli za njim. Samo kot ljudje bomo lahko razumeli in doumeli, kako je izgubil živce in z bičem v roki izgnal iz hiše božje ljudi, ki so iz nje napravili jamo razbojnikov. In samo kot ljudje bomo mogli razumeti in doumeti globino njegovega nauka o vrednosti in pomenu vsakega človeškega življenja v božjem očetovstvu nebeškega kraljestva.

Če pa kot ljudje gledamo na Jezusa iz Nazareta kot človeka, potem moremo in moramo najti v osebah poslednjega dejanja njegove življenjske drame tudi sami sebe.

Kaj smo? — Množica, ki ga na Cvetno nedeljo pozdravlja in kliče Hosana, na Veliki Petek pa ga ceni manj kot navadno barabo in kriči po njegovi krvi? — Ane in Kajfe, ki ga obtožujejo? — Skorumpirani Pilati, ki si umivajo roke nad krvjo človeka, ki je brez vsake krivde? — Petri, ki ga tajimo, in še nismo dočakali petelinovega klica, da se ob njem bridko razjokamo? — Farizeji in pismouki, ki čutimo, da nam njegov nauk izpodkopava tla in krati svete tradicionalne pravice? — Simoni iz Cirene ki godrnjamo, če na naša pleča pada še teža križa našega bližnjega? — Ali pa smo Judeži, ki z vrvjo v roki begamo in iščemo veje, ki bo dovolj močna, da obdrži težo našega telesa in našega greha?

In če se bo ob tem našem iskanju dopolnil njegov čas ter se bo od vrha do tal pretrgalo zagrinjalo naše duše, potem bomo morda tudi mi zaznali in razumeli dejanski nauk Velike noči:

Ta je bil Sin božji.

ODSLOVLJEN DELAVEC

Zdomski zapisi dr. Stanka Kocipra

(Nadaljevanje)

Dne 28. maja 1945 že precej pozno ponoči so prišli iz Vetrinja vojni kurat nadpor. Polda, por. Volk in zdravnica dr. Rupertova iz polka Vuka Rupnika. Prinesli so pismo Zinke Rupnikove s pripisom Vuka Rupnika z dne 26. 5. 1945 in očitno na hitrico napisan list Vuka Rupnika, ki je najbrž po pomoti nosil datum 27. 5. 1945. Po vsebini sklepajoč je bilo sporočilo napisano istega dne 28. 5. 1945.

Pismo Zinke Rupnikove se je glasilo:

.....*Dragi* vsi skupaj, prav lepa hvala za pisma, zelo, zelo sva z Vulčkom vesela, da imamo stik z vami. Vesela sem tudi, da vam gre dobro in komaj čakam, da se vidimo. Vulček sprejema danes razne „funkcionarje“ v svojem avtomobilu jaz pa ostale goste v salonu v kamionu. Kako smo prišli sem, vam je gotovo že znano, ob svidenju bomo vse povedali. Mnogo bi bilo lahko drugače in bolje, če bi ne bilo besedice „če“ saj me razumete. Že teden dni živimo tu kot cigani, primitivno, kot si nikoli ne bi mislila. Nestrpno poslušamo radio in čakamo odrešilnih poročil. Zelo si želim zopet živeti kot človek in spati na postelji. Tu so tudi gospa Podhorski in gospod, ki igra vlogo prevajalca. Čas nam krajšajo razne odredbe in slične zadeve. Vsekakor bova gledala z Vulčkom, da kmalu skočiva do vas, da se ustno pomenimo. Zanima me, kako dolgo nas bodo držali tu, ker to sploh ni primeren kraj za daljše bivanje. Zdrava sva, hvala Bogu. Velikokrat mislim na Ljubljano in na naše. Daj Bog, da se vse dobro izteče. Vulček je zadnji dan dobil še železni križec in sem tega zelo vesela. Sploh komaj čakam, da se nagovorimo. Prav toplo vas vse poljublja, posebno papana in Nikico.

Vaši Vulček in Zina.

Pripis Vuka Rupnika:

Vsem mnogo prisrčnih pozdravov ter poljubčkov

Vuk

P. S. — Želel bi dobiti propustnico in priliko, da se čim preje najdemo, vidimo in pogovorimo o važnih zadevah, seveda bi Zinka morala z menoj. Razni dogodki zahtevajo, da se čim preje dobimo. — V.

Sporočilo Vuka Rupnika pa se je glasilo:

Dragi Tata!

Ovde se dogajajo čudne reči. Potankosti bo povedal naš kurat g. Polda.

- 1.) Pribegli prostovoljci baje iz Jesenic,
- 2.) Sprejem generala Krenera pri povelj. 6. pancerne brigade.
- 3.) Novice od Kreka,
- 4.) Novice od enega duhovnika iz Italije.

Vse to prinaša med nas vznemirjenost, kateri je preko potrebno leka na bodisi kakšen način.

Včeraj in danes je odposlano okoli 3.500 naših mož v Podrošce; kamo so pa naprej šli, ni znano nikomur.

Žel. postaja tam je pred Jeseniškim tunelom, en krak proge vodi tudi v Beljak; ali je ta ispravan za vožnjo tudi sedaj?

Izgleda, da bi bilo najbolje da se preko Beljaka in Trbižagre, nikakor pa ne čez Titovino, ker veš čemu je človek tamo izpostavljen. Če bi saj za ta del kateri je še tukaj to izposlovalo.

Mnogo pozdravov in poljubov vaš

Vuk

27. V. 45

Vitrinje

Gehorsamsten Respekt & Handküsse

Podhorsky

Tako smo torej zvedeli, da so za skupino podpolk. Tataloviča, ki naj bi po zagotovilih Slavka Kreka odšla v Italijo, šli že tudi domobranci...

Kratek izvleček iz poročila, v katerem so nam pozni obiskovalci pojasnili točke iz pisma maj. Vuka, Rupnika, je sledeči:

1. — Dne 24. maja 1945 je odšla skupina Srbov s podpolk. Tatalovičem v Italijo. Dve veliki skupini domobrancev sta tudi odšli isto pot, ostali pa se pripravljajo. Toda med domobranci je zavladalo veliko vznemirjenje, ker naj bi trije Srbi iz Tatalovičevega transporta pribežali nazaj iz Jesenic, kjer so se znašli, in kjer so jih Titovi komunisti že pobijali. Gen. Krener jih je baje po angleškem nalogu dal zapreti.

2. — Vznemirjenje je bilo tem večje ker vojaki ne od političnega vodstva, ne od štaba niso zvedeli nič gotovega. General Krener da je odšel na štab angleške tankovske brigade vprašat, kam gredo domobranci. Tam naj bi neki nižji oficir gen. Krenerju oddal listek, na katerem so bile zapisane neke točke, iz katerih je bilo razvidno, da Angleži morajo domobrance samo odpeljati na neka določena mesta, ki niso bila imenovana. (Po pripovedovanju naših obiskovalcev naj bi to bila Sv. Helena pri Podrošci.) Kam pa gredo naprej, ni znano. Na koncu naj bi bilo tudi zapisano, da so bili Angleži pripravljeni uporabiti tudi silo, če bi ne šlo zlepa.

3. in 4. — Pred nekaj dnevi je prišel naravnost iz Rima bivši škofov tajnik pater Prešeren, ki ga je poslal dr. Miha Krek.

Izjavil naj bi, da v Rimu slovenska emigracija pod vodstvom dr. Mihe Kreka veliko dela zlasti za sprejem slovenske emigracije v Italiji. Po njegovi izjavi naj bi ameriška vlada izdala nalog, da se zberejo vsi evropski protikomunistični borci v posebej določenih taboriščih. Tozadevni nalog naj bi dobili tudi Angleži za slovenske protikomunistične borce, ki jih morajo naseliti po taboriščih do reke Piave. Hkrati naj bi dr. Miha Krek naročil, da je dana možnost, da bi kakšen podrejeni angleški poveljnik izdal drugačen nalog, ali celo domobrance izročil Titu. Tega naloga ne smejo pod nobenim pogojem poslušati in domobranci se morajo rajši dati postreliti ali pa pobegniti, kakor pa oditi nazaj v Titovino.

Poleg tega je krat nadpor. Polda poročal še vse podrobnosti o umiku iz Ljubljane in o razmerah v Vetrinju. Obširen zapisnik o vsem tem je napravil kaplan Janez Lavrh, po katerem je posnet tudi gornji izveček.

Iz pripovedovanja obiskovalcev smo tudi zvedeli, da je polk Mirko Bitenc dne 26. maja 1945, t. j. en dan pred prvim transportom, izdal poziv za mobilizacijo vsem častnikom, podčastnikom in vojakom, ki so se zadrževali med civilnim prebivalstvom, in proglasil **obvezno mobilizacijo za člane Slovenske legije**.

Vse to je bilo potrdilo onega, kar nam je znal povedati Slavko Krek že pred tremi dnevi — celo en dan pred datumom mobilizacije...

Odposlanci Vuka Rupnika so ostali pri nas zelo pozno v noč in so v Millstattu tudi prespali. —

Čim bolj smo poslušali njihovo poročanje, tem bolj smo bili vsi zmedeni. V mnogih ozirih smo se znašli pred paradoksi, ki jih prvi hip nismo znali razvozljati.

Potlej smo vsi zbrani z združenimi močmi začeli analizirati dogodke po sledečem sosledju:

1. — Kako bi mogel Slavko Krek že pred dnevi z gotovostjo trditi, da so Srbi že odšli in da gredo tudi domobranci v Italijo; in kako vendar bi mogel tudi msgr. Škerbec govoriti o številnih političnih uspehih, če vlada ne bi imela zares nekakšnih zagotovil z angleške strani?

2. — Kako bi mogel rimski odposlanec Prešeren v imenu dr. Mihe Kreka govoriti o nalogu, ki naj bi ga tudi angleška vojska dobila od svoje vlade, da naseli slovenske protikomunistične begunce v taboriščih do Piave, če bi dr. Miha Krek tega zagotovila ne imel naravnost od angleške kraljevske vlade, s katero je vendar ves čas vojne imel službene zveze kot funkcionar jugoslovanske vlade v tujini in kot uradni predstavnik Slovencev v emigraciji?¹⁾

¹⁾ — Takrat še nismo vedeli, da je bil tudi dr. Miha Krek navaden zasebnik in emigrant kot ostali Slovenci. To nam je odkril šele v svojem spisu „Črni spomini“ v Koledarju „Svob. Slovenije“ za leto 1951.

3. — Toda dr. Miha Krek naj bi iz Rima tudi sporočil, da se morajo domobranci razbežati ali celo dati postreliti, če bi jih kakšen podrejeni angleški poveljnik hotel na lastno pest izročiti v Titovino. Kako vendar bi potem mogel polk. Mirko Bitenc še dan pred prvim transportom domobrancev mobilizirati slovenske može in fante za smrtni pohod v Titovino, če bi ne razpolagal z zadostnim jamstvom, da bodo Angleži ljudi zares prepeljali v Italijo?

4. — Kdo so bili tisti trije Srbi, ki naj bi pribežali iz Jesenic? Obiskovalci jih niso znali identificirati. Ali ni bilo čisto mogoče, da so bili komunistični panikerji? Komunisti so vendar že tolikokrat poprej poizkušali razkrajati domobranstvo! Niso skušali spanikirati domobrancev, da bi obrezuspešili mobilizacijo, ki jo je proglasil polk. Mirko Bitenc, ker je imel angleška jamstva? Kako bi jih sicer gen. Krener na angleško zahtevalo mogel dati zapreti, če ne bi do podrobnosti poznal točnega dejanskega stanja? ²⁾

5. — Ni mogoče, da vlada — in predvsem štab vojske! — še štiri dni po transportu Srbov ne bi vedela, kam so le-ti odšli! Da bi mogli pustiti domobrance cele štiri dni mirno čakati na transport v Jugoslavijo in jih celo mobilizirati za smrt, če poleg natančno preverjenih angleških zagotovil ne bi točno vedeli, kam so Srbi šli? Poleg vseh preverjenih zagotovil je pri štabu domobranstva vendar moral delovati — sedaj bolj kot nikdar! — Obveščevalni odsek!!! Da neglede na angleška zagotovila obveščevalni odsek domobranskega štaba že prvi trenutek ne bi na lastno pest natančno ugotovil, kam so šli Srbi??? — Pri največji skeptičnosti in poznanju vseh bluffov, ki jih je naše politično vodstvo v zadnjih letih „uspelo“ narediti, pač nismo mogli misliti, da bi po slepi predaji razoroženih domobrancev na milost in nemilost Angležem tudi še sedaj moglo „bluffirati“ dobesedno z življenjem tisočev Slovencev!

6. — Obiskovalci niso prinesli prepisa besedila tistega listka, ki naj da bi ga na angleški brigadi izročili gen. Krenerju; kar je seveda bilo razumljivo. Mislili smo, da se je besedilo pač na nek način filtriralo iz štaba in so nam obiskovalci poročali, kar je od ust do ust prišlo do njihovih ušes... ³⁾ Po tem, kar so nam lahko povedali, smo prišli do sklepa, da je bil angleški general potem, ko naj bi angleške oblasti že dale vsa zagotovila vladi, užaljen. Saj je vendar vlada lahko samo na osnovi preverjenih angleških jamstev izvajala tako važne ukrepe kot npr. mobilizacijo pred transportom... Nič čudnega torej, da je angleški general napi-

²⁾ — Ker naši obiskovalci niso znali teh Srbov identificirati, takrat še nismo vedeli, da sta bila med njimi tudi dobrovoljski poročnik Vujičić in Vlada Ljotić. — Kako vse drugačni bi sicer bili naši sklepi in seveda tudi koraki!

³⁾ — Kakor je iz že tolikokrat objavljenega dokumenta razvidno, je bilo to ustno poročilo presenetljivo točno.

sal listek v bolj ali manj osornem tonu, ko ga je gen. Krener prišel spravevat, kaj se dogaja; ko pa je vojska vendar uživala vso angleško zaščito in se je domobranski štab v štirih dneh lahko sam prepričal, da so Srbi šli v Italijo...

7. — Končno je kap. Ferdo Weichberger-Vajapić iz Spittala, ki je vzdrževal redno zvezo s Srbi v Vetrinju in ki je vzpostavil tudi za nas zvezo z Vetrinjem, pred odhodom trdil, da se bo priključil Tatalovičevi skupini. In Ferdovo spittalsko skupino so Angleži zares prepeljali v Italijo! To smo neglede na zagotovilo Capt. Corbetta gen. Rupniku pri včerajšnjem obisku na štabu divizije že pozitivno vedeli.⁴⁾

Po takšnem skupnem analiziranju sem torej spričo vseh pri sveči že zelo pozno ponoči na hitrico natipkal svaku maj. Vuku Rupniku pismo sledeče vsebine:

Dne 28. maja 1945.

Dragi Vule!

Najprej prav lepa hvala za poslani nam obisk in pismo. Preden Ti na pismo odgovarjam, Ti moram sporočiti še druge stvari, ki smo Ti jih že pred dnevi hoteli poslati, pa nismo dobili kurirja.

Na Tvoje pisanje, ki sta nam ga poslala s Tatalovičem, sem takoj nesel v tatinem imenu na divizijo pismo s sledečo vsebino.⁵⁾

1.) Da divizionar izposluje, da Tebe kot dejansko poveljujočega komandanta domobranstva takoj sprejme angleški oficir, ki mu boš povedal vse probleme domobranstva in slovenskega naroda sploh. Kot je povedal danes g. npor. Polda, si obisk angleškega oficirja že dobil in sta se tudi že vse potrebno pomenila.

2.) Prosil sem tudi višjega angleškega oficirja kot komandanta Vašega taborišča. Toda ta točka po preselitvi odpade.

3.) Meni dovoljenje, da Vas obiščem v tatinem imenu. Ker takrat divizionarja ni bilo, da bi takoj dobil dovoljenje, drugi oficir (Ic) pa mi ga ni smel izdati, ga do danes še nisem dobil ker še nisem bil na diviziji. Toda po pismu, ki sem ga na štabu oddal, so postopali, kakor se vidi po tem, da je s Teboj govoril poseben angleški informacijski oficir.

Dopovej gospodom tm, da se z gentlemanskim nastopom in angleškimi manirami pri Angležih doseže marsikaj in da tudi dovolj kulantno postopanje po naših prošnjah, če jim znaš priti

⁴⁾ — Le tega mi takrat še nismo mogli vedeti, da se Ferdova skupina ni nikjer priključila Tatalovičevi, ker je le-ta bila poslana iz Vetrinja v Jugoslavijo...

⁵⁾ — Doslovno besedilo glej TABOR št. 11-12 leto 1980, str. 262.

blizu. Bojimo se samo, da nas ne bi kakšen ljubosumen gospod od Vas tam doli kaj — očrnil!

Sedaj pa odgovor na Tvoje točke v današnjem pismu:

1.) Že pri mojem prvem obisku pri divizionarju mi je bilo rečeno, da bodo ustaši (divizionar je rekel v splošnem Hrvati) vrnjeni. Zato, ker so napovedali vojno zaveznikom. Zato z njimi vsaj tu ni treba imeti prevelikih zvez, da res ne bi kateri „gor plačal“. Angleži namreč o Slovencih nimajo preveč podrobnih informacij in nas radi mečejo kar v isti koš s Hrvati.

Četniški skupini v Spittalu, s katero smo bili vedno v najtesnejši zvezi, so povedali, da gredo v Palmanovo v Italiji v taborišče. In ko sem včeraj bil s tato pri Ic, so nam tam tudi potrdili, da so šli Srbi v Palmanovo. Tako upam, da se ni treba bati, da bi nas poslali v Titovino, posebno, ker je meni že pri prvem obisku sam divizionar rekel, da ni niti misliti, da bi nas izročili Titu. Torej pomiri fante! Treba pa je absolutno, da Krenner razloži Angležem, kdo smo in kaj smo domobranci, da nas v zmešnjavi pojmov res ne bi pomešali z Ustaši. To se pa res naj gospod general pobriga! Pošlji Podhorskega kar sam na štab in Ti idi z njim, da ne bo nastal kakšen nehoteti maler!

Sicer pa mislim, da so pribeglice iz Jesenic tudi bolj pani-kirale. Spittalskemu četniškemu kapitanu Ferdu, ki se je pridružil transportu Tataloviću, je spittalski town major rekel, da gre v Palmanovo in to isto nam je rekel Ic na tukajšnjem štabu divizije. Za ustaše pa, kakor rečeno, je sam divizionar rekel, da gredo nazaj!

Tudi po izjavah, ki ste jih prejeli od min. Kreka, nas lahko doleti v najslabšem slučaju to, da ostanemo do mirovne konference v taboriščih.

Tata tudi kot privatist, ki ga je vlada nekam brenila, ne miruje in dela. Siliti pa se seveda tudi domobrancem ne more, posebno, če je vlada pripravila tudi v Italiji, kamor po vsej priliki greste sedaj, za komandanta Prezlja.

Njegova želja seveda je, da ostane čim bolj tesno povezan z usodo domobrancev. Če misliš, da bi bilo oportuno, da tata gre z domobranci naprej, poskusi zaranžirati tako, da se mi eventualno pridružimo kakšnemu transportu. Pomeni se z g. npor. Poldo! Teda v tem slučaju nas obvesti vsaj en dan prej! Toda za puefleka kakšnemu „vojnemu svetu“ seveda ne more biti!

Podrobnejše stvari in vtise, ki jih je dobil pri nas, Ti bo podrobno ustno poročal g. npor. Polda.

Zelo radi bi bili, če bi se pred Tvojim odhodom še videli. Samo, da jutri dobimo divizionarja, pa upamo, da bomo tudi to dosegli. Drugače pa Te spremljajo z vsemi Tvojimi fanti na-

še najboljše želje, topla čustva in molitve! Mnogo Te pozdravljamo in vaju oba z Zinko poljubljamo

Vajini

Stanko, tata itd.⁶⁾

(Sledi.)

⁶⁾ — Zgodovinar bo imel nalogo, da na osnovi natančne analize vseh dejstev in njih dejavnikov v luči takratnih okoliščin in pogojnosti ugotovi, zakaj je to moje pismo odigralo za sedaj še nepojasnjeno vlogo pri rešitvi vsaj Vuka Rupnika in njegove žene, kakor sta popisala nepodpisani kronist v Vestniku št. 7-8/1975 str. 99 in Zinka Rupnikova v odgovoru temu kronistu v Vestniku št. 9-10/1975, str. 188-189.

S. T.

ŠTIRI DESETLETJA

V tem letu se bodo začele pred nami vrstiti obletnice dogodkov pred štirimi desetletji; dogodkov, ki so usodno vplivali na zgodovino naše domovine, razvoj našega narodnega življenja in seveda tudi na naša lastna življenja in usode.

Danes še ne moremo pisati o teh dogodkih z neko absolutno stvarnostjo. Čustva so še veliko premočna, da bi bili zmožni tega; sodbe so zato lahko preuranjene, zmotne ali celo pristranske. Vsi dokumenti, ki se nanašajo na te dni, še niso dostopni; nekateri celo nikdar ne bodo. Zato bo resnica le počasi prihajala na dan; prepočasi za mnoge od izmed nas, ki se še vedno vprašujemo: kaj se je prav za prav zgodilo, kako, da so se sesule vse lepe sanje, da so ugasnila vsa upanja, da so se ljubezen, strpnost in medsebojno spoštovanje sprevrgle v vsesplošno sovraštvo, zalito s krvjo tisočev.

Začelo se je — vsaj na zunaj — 25. marca 1941, ko je takratna jugoslovanska vlada pristopila k nemško-italijansko-japonskemu paktu proti Kominterni. Akt sam, ki bi bil danes na prvi pogled popolnoma nedolžen in za tiste čase razumljiv, je po svojih končnih posledicah pomenil kapitulacijo pred nemškimi zahtevami; in še danes lahko zapišemo, da mu je večina ljudi v Jugoslaviji nasprotovala. Posledic drugačne odločitve pa takrat ni nihče do kraja presojal, ker so šli dogodki prehitro naprej; še manj pa seveda posledic dejanja, ki je sledilo — vojaškega puča 27. marca 1941.

Pakt proti Kominterni predstavlja prvo mednarodno diplomatsko inicijativo Hitlerjeve Nemčije. Ideja se je rodila v Ribbentropovem zuna-

njepolitičnem krožku. Nemčija takrat še ni mogla odkrito nastopiti proti katerikoli tuji državi. Zahodne demokracije so se ji zdele premočne; in poleg tega so bile Hitlerjeve oči uprte na vzhod — v evropsko žitnico. Z druge strani se je po sovjetskem ozemlju ozirala Japonska. Interesi obeh držav so se torej skladali v tem, da jima ni bilo do neke močne sovjetske države. Odkrit nastop pa bi lahko bil nevaren.

V Ribbentropovem krogu so tedaj prišli na misel, da je sovjetska vlada uradno odklonila kakršnokoli odgovornost za propagandno dejavnost komunistične Internationale (Kominterne). Če je bil torej pakt proti Sovjetski zvezi nevaren, je bil pa možen pakt proti Kominterni in njeni dejavnosti v svetu. Dokument sam je tudi samo ponovitev dogovora med Nemčijo in Španijo o skupnem delovanju obveščevalnih služb, izmenjavi informacij in proti-propagandi. Pakt je bil podpisan 25. novembra 1936. Leto pozneje je pristopila še Italija, s čemer je bila torej ustvarjena os Rim-Berlin-Tokio, kasneje pa še Španija, Madžarska in japonska Mandžurija. (Theo Sommer: Deutschland und Japan zwischen den Mächten — pp 190-195.)

Jugoslavijo je takrat vodil princ Pavle, regent po umoru kralja Aleksandra. Bil je v sorodstvu z britansko dinastijo, šolan v Angliji in vsekakor naklonjen zahodnim zaveznikom v njihovi konfrontaciji s Hitlerjevo Nemčijo. Toda ko so se začele sovražnosti in so z vojno v Grčiji dosegle tudi Balkanski polotok, se je Pavle znašel v težkem položaju. Britanija je zahtevala jugoslovansko sodelovanje v bojih v Grčiji, obljubiti pa ni mogla nikakršne pomoči v orožju ali materialu. Jugoslovanska vojska pa je bila takrat iz tega ali drugega razloga vse prej kot pripravljena na samostojen boj. Zato se je Pavle britanski zahtevi uprl. (Kot se je podobni zahtevi kasneje uprl Mihajlović, ki ni hotel začeti širših akcij proti Nemcem brez direktnega sodelovanja zahodnih zaveznikov).

Toda Pavle je bil tudi realist, ki je vedel, da bo prej ali slej Jugoslavija morala vstopiti v vojno in da bo vstopila na strani zaveznikov. Za to pa ji je bil potreben čas; in tega je lahko dobila samo z navidezno pogodbo z Nemčijo. (Če je tako pogodbo smela napraviti Sovjetska zveza — iz istih razlogov! — čemu je ne bi smela Jugoslavija?) Tako je Jugoslavija 25. marca 1941 pristopila k Trojnemu paktu (paktu proti Kominterni). (Glej: Neil Balfour and Sally MacKay, Prince Paul of Yugoslavia, London 1980.)

Sledil je vojaški udar 27. marca 1941. Kakor se je Pavle pri svojih računanjih motil glede splošnega razpoloženja večine Jugoslovancev, tako so ga pravilno ocenjevali zarotniki in so zaradi tega tudi uspeli. Tudi za Hrvaško bi težko rekli, da je bila enodušno proti uporu. Toda — posledice so bile iste, kot če bi bila izpolnjena britanska zahteva: Jugoslavija je bila nepripravljena pahnjena v vojno. Sledil je poraz in vse drugo.

Čeprav naj bi bil duhovni vodja upora general Marković (njegov

stiki z zahodnimi agenti še vedno niso do kraja pojasnjeni), je za svet predstavljal vodstvo udara general Dušan Simović. Simović si je v balkanski in prvi svetovni vojni pridobil sloves dobrega vojaka in nekateri so mu pripisovali celo nekakšno „mitološko slavo“ (Miloš Crnjanski, Embahode, 1969). Simović naj bi tudi pripadal skupini oficirjev jugoslovanske vojske, ki je že leta 1938 mislila na „vojaško akcijo“. Od začetka vojne pa naj bi že tudi imel zveze z britansko Intelligence Service. Kljub temu pravijo nekateri apologeti 27. marca, da je odločitev za državni udar padla šele po podpisu Trojnega pakta in da bi brez pakta tudi udara ne bilo. (R. Knežević, Na raspeču, 1952.) Kaj pravijo o tem drugi viri?

Dr. Vladko Maček, načelnik večinske Hrvatske seljačke stranke, piše v pismu Dragiši Cvetkoviću 9. junija 1951, da v dveh letih razgovorov s knezom Pavlom ni dosegel nobenega posebnega uspeha, ker je Pavle vse odločitve odlagal v upanju, da bodo pričakale čas, ko bo mladoletni kralj Peter prevzel oblast in s tem odgovornost za vse odločitve... V tem bi torej bil še en razlog, zakaj se je Pavle obotavljal zaplesti Jugoslavijo, se pravi državo, ki ni bila „njegova“ v vojno brez vednosti njenega ustavnega kralja. Miha Krek, praytako v pismu Dragiši Cvetkoviću, piše, da je bila ta odločitev (za pakt) napravljena potem, „ko smo prečitali poročila šefa generalnega štaba, ministra vojske in zunanjega ministra“. (Dokumenti o Jugoslaviji, Paris, 1951.) Polkovnik Vladimir Vauhnik, jugoslovanski vojaški ataše v Berlinu piše v isti brošuri (Dokumenti o Jugoslaviji), da je jugoslovanska obveščevalna služba že marca 1940 dobila v roke dokumente o pripravah nemške vojske za napad na Sovjetsko zvezo in da je za to seveda vedel tudi knez Pavle, ki je zato z navidezno kapitulacijo pred Hitlerjem skušal Jugoslaviji pridobiti čas, ki bi se iztekel, ko bi Nemčija napadla Sovjetsko zvezo.

Britanska BBC je 27. marca 1951, se pravi ob desetletnici udara v Beogradu prenašala poročilo, v katerem je rečeno: Knez Pavle se je zavedal brezupnosti položaja in je skušal pridobiti na času. Zato je pristal na pakt, ker je bila vojna edina alternativa. Toda tudi takrat je brezpo- gojno odklonil podkupnino s Solunom in vztrajal, da pakt ne sme vsebovati sramotne klavzule, ki bi dopuščala prehod nemške vojske preko jugoslovanskega ozemlja. (Dokumenti o Jugoslaviji, Pariz 1951.)

Če je bil v podpisu neiskren knez Pavle, je veljalo isto tudi za Nemčijo in posebej še za Italijo, od koder je Ante Pavelić svojim ljudem sporočil: Do likvidacije (Jugoslavije) bo prišlo prav hitro, ker so oni, ki so podpisali pakt, izzvali v Srbiji ogorčenje. Zato se ne ozirajte na sovražno propagando. V najbližjih dneh bo prišlo do dogodkov, ki bodo pripeljali do dokončnega obračuna. (Mijo Bzik, Ustaška pobjeda, 1942)

Kaj je s „podkupnino s Solunom“? Radoje Knežević, eden izmed zarotnikov 27. marca je nekoč zapisal, da je jugoslovanska vlada 28. oktobra 1940 v prisotnosti kneza Pavla razpravljala o možnosti, da bi Jugoslavija napadla Grčijo (ki je že bila v vojni z Italijo), in zavzela So-

lun. General Petković, šef operativnega odseka generalnega štaba jugoslovanske vojske pa je k temu izjavil, da je šlo zgolj za načrt, da jugoslovanska vojska napade LEVO KRILO ITALIJANSKE VOJSKE, (ki je prodirala v Grčijo) in zavzame Solun.

Toda stvar ni tako enostavna. Ko se je namreč Dragiša Cvetković 7. marca 1941 sestal z nemškim ambasadorjem, mu je predložil seznam točk, na katere naj bi pristale vse države Trojnega pakta, predno bi se jim pridružila Jugoslavija. Tretja točka tega seznama predvideva: Pri reorganizaciji Evrope bodo upoštevani tudi interesi Jugoslavije na svobodnem dostopu na Egejsko morje pri Solunu. (Van Creveld Martin, *Hitler's Strategy*, 1973) V končnem besedilu podpisanega pakta pa teh točk ni, čeprav naj bi Hitler 19. marca 1941 pristal na vse jugoslovanske pogoje. (Balfour and MacKay, *Prince Paul of Yugoslavia*, 1980)

Zanimivo je poročilo o tem vprašanju, vsebovano v knjigi italijanskega žurnalista dr. Alfreda Breccie z naslovom „Jugoslavia 1939-1941, Diplomazia della Neutralita“, Milano, 1980. Breccia pravi, da je Pavle že leta 1939, ko se je mudil v Londonu, predlagal takojšnjo in skoncentrirano akcijo proti Italiji, ker so na voljo očitni dokazi, da ima Mussolini sovražne namene do Soluna, Albanije in Hrvaške. Jugoslavija bi skupno z Grčijo napadla Italijane v Albaniji in zavarovala Solun, simbol jugoslovanske rešitve in edino točko, kjer je bil možen stik z zahodnimi zavezniki. Toda piše Breccia, da niti general Gamelin v Parizu (šef francoskega generalnega štaba), niti Viscount Gort v Londonu (šef britanskega) nista pokazala zanimanja za tako zgodno akcijo proti Italiji. Pavle je o tem govoril tudi na seji britanske vlade, 19. julija 1939 je tudi predložil britansko pogodbo s Sovjetsko zvezo, ker jo bo sicer sklenila Nemčija. Tudi na ta predlog se britanska vlada ni ozirala. 22. avgusta 1939, dva tedna po Pavlovi vrnitvi v Jugoslavijo, je bil objavljen nemško-sovjetski nenapadalni pakt.

O vseh teh vprašanjih je seveda pisal tudi general Simović sam v memoarih, ki pa niso bili nikdar objavljeni; menda so še vedno v arhivu Vojnogodovinskega zavoda v Beogradu.

Ko so 28. oktobra italijanske čete vdrle v Grčijo, je bila v rezidenici kneza Pavla seja najožjega kroga visokih državnih osebnosti, piše Simović v svojih memoarih in nadaljuje, da je Pavle predložil mobilizacijo sil v Solun... treba je najti način, kako zavarovati Solun zaradi pomembnih interesov kraljevine Jugoslavije.

Po pogodbi, ki sta jo Grčija in Jugoslavija podpisali leta 1923, je dobila Jugoslavija v Solunu prosto luko za dobo 50 let. šlo je predvsem za izvoz svinca, cinka in kroma iz rudnikov v južni Srbiji in Makedoniji.

Razvoj v Grčiji in jugoslovanski „interesi“ so Pavlu prinesli tudi čisto osebno krizo. Tako je izjavil ministru dvora Antiću: „Od mene ni mogoče zahtevati, da napadem deželo svoje žene (kneginja Olga je bila Grkinja). Grčija je naša zaveznica.“ Antić mu je odgovoril: „Nihče ne

misli napasti Grčije, toda strinjali smo se, da ne moremo trpeti Italije v Solunu. Za samo Grčijo pa je konec koncev bolje, da ima v Solunu nas, ne pa Italijane.“ — Toda Pavle ne bi dal gornje izjave, če ne bi nekdo govoril o napadu na Grčijo. Simović nadaljuje, da so se na tistem sestanku odločili zasesti Solun, toda „da je treba prej dobiti soglasje in odobritev Hitlerja“ in vojni minister Nedić, naj bi dal tozadevni ukaz vojaškemu odposlancu v Berlinu.

To pa je bil seveda generalštabni polkovnik Vladimir Vauhnik, ki naj bi nato obvestil Nemce, da je treba zasesti Solun zato, „da bi preprečili izkrcanje Angležev in njihov prihod na Balkan“. Toda Nemci naj bi ta predlog zavrnil, češ, da se mora Jugoslavija o tem dogovarjati z Italijo.

Mussolini je kmalu doživel težke poraze v Grčiji in je že 22. novembra 1940 sporočil Hitlerju, da je „pripravljen zjamčiti sedanje meje Jugoslavije in priznati Jugoslaviji Solun pod naslednjimi pogoji:

da se Jugoslavija pridruži trojnemu paktu;

da demilitarizira Jadran;

da se intervencija izvrši tako, da stopijo jugoslovanske sile v boj šele potem, ko doživi Grčija prvi poraz. (Duceja je torej skrbela italijanska čast.)

Nemško zunanje ministrstvo je zdaj povabilo jugoslovanskega zunanjega ministra Markovića, naj pride v Berlin na tozadevna pogajanja. Govoril pa naj bi o teh problemih tudi Pavle sam z Göringom na dveh sestankih na madžarski meji.

Toda dogodki so dozorevali. Italija je zašla v težak položaj v Grčiji in Hitler, ki je smatral, da je Mussoliniju nekaj dolžan, ker leta 1938 ni nasprotoval priključitvi Avstrije, se je odločil, da pomaga zavezniku iz zagate z intervencijo preko Bolgarije. Toda za ta primer je bilo treba zavarovati boke; in tam je bila Jugoslavija. Ta mora zato pristopiti k trojnemu paktu.

O tem je 6. marca 1941 razpravljaj kronski svet. Tudi Simović potrjuje, da je padla odločitev za pakt po poročilu vojnega ministra o stanju vojske in poročilu zunanjega ministra o diplomatskem položaju. In tudi Simović potrjuje, da je med pogoji, ki jih je kronski svet postavil, tudi prost izhod na Egejsko morje pri Solunu.

Tu nekje se je na pozornici pojavil general Simović, ki je nekaj prej postal poveljnik jugoslovanskega letalstva. Sredi marca je bil dvakrat pri Pavlu, ki naj bi mu govoril o vznemirjenosti med oficirji, češ, da ne vedo, kaj prav za prav hoče vlada. Simović pravi, da je rahlo nakazal možnost upora, pa tudi gverilske vojne za slučaj nemškega vpada. Bil je tudi pri Cvetkoviću, ki naj bi mu izjavil, da ne bo podpisal pakta. Še enkrat je tudi skušal pregovoriti Pavla, naj ne sprejme pakta. O istem vprašanju je govoril tudi na kasnejšem sestanku generalov beograjske garnizije.

O samem poteku državnega udara obstajata dve verziji iz najožjega

kroga: Simovićeva in Markovićeva; poleg teh dveh pa seveda še neštete druge od ljudi, ki so sodelovali na periferiji dogodkov, ali pa so o njih samo ugibali. Obe glavni verziji se razlikujeta predvsem v vprašanju, kdo je bil „spiritus agens“. Zato je Simović pripravil še posebno izjavo, katere je šele po njegovi smrti objavil nekdanji jugoslovanski veleposlanik v Washingtonu Ante Smith-Pavelić. V tej izjavi Simović podrobneje navaja vloge, ki so jih v puču igrali posamezni zarotniki, tudi general Marković. V vprašanje posledic marčnega udara se Simović ne spušča; zadovoljuje se z ugotovitvijo, da je bila rešena čast Jugoslavije, ali, kot je dejal Churchill: Jugoslavija je našla svojo dušo... (ki jo je potem Churchill brezobzirno zabarantal). Kocka je padla, udar je bil izvršen in sledila je komedija s kraljevim podpisom in potem mrzlična prizadevanja, da bi Hitlerju dopovedali, da je vse skupaj samo „šala“...

Poslej se je zdelo, da je bila edina svetla točka iz tistih dni prodiranje jugoslovanske vojske v Albanijo. To je bila edina ofenzivna akcija, ki jo je kraljevska vojska izvršila v tistih dneh. Tak vdor je predlagal tudi Churchill sam, ki se mu je zdel odločilnega pomena za zmago in varnost.

Lani pa je v Londonu pri založbi Weindfeld and Nicholson izšla knjiga z naslovom *The Codebreakers*, ki jo je napisal David Kahn. V njej piše, da je italijanska obveščevalna služba Servizio Informazione Militare razrešila šifro, ki jo je uporabljala jugoslovanska vojska in z lažnimi ukazi, katere naj bi podpisal general Simović, ustavila jugoslovansko napredovanje v Albanijo. Predno so se jugoslovanski poveljniki zavedli, da je nekaj narobe, je bilo že prepozno — jugoslovanska vojska je kapitulirala.

ZA DOKUMENTE

P i s m o g e n . L . R u p n i k a **generalu R. K. Arbuthnotu**

V TABORU 1980, št. 4, str. 84 je dr. Stanko Kociper v svojem prispevku „Odslovljen delavec,“ ki ga prinašamo kot doprinos k gradivu za bolj objektivno zgodovinsko oceno vetrinjske tragedije samo na kratko navedel nekaj stavkov iz poslanice, ki jo je gen. Leon Rupnik poslal dne 16. maja 1945 poveljniku angleške divizije v Millstattu gen. R. K. Arbuthnott-u. — Medtem je na naših straneh že ponovno omenjeni pomembni londonski *The South Slav Journal* (Vol. 3, Nr. 3, September 1980) prinesel angleško verzijo celotne poslanice; kar je še en dokaz za njegovo poglobljeno znanstveno raziskovanje naše preteklosti in pa za resno publicistično linijo, za katero uredniku lahko samo čestita-

mo. — Da bo bodoči zgodovinar imel na razpolago popolen prikaz tega nadvse pomembnega zgodovinskega dokumenta, prinašamo poleg že omenjene angleške verzije še izvirnik v nemščini in po njem predstavljeno besedilo v slovenščini. — Op. ured.

1.

Angleško besedilo objavljeno v The South Slay Journalu.
Address

to the Commanding Officer of the English Division in Millstatt *

As a fellow countryman and most senior soldier of the small Slovene nation numbering some 1,6 million people, and as the former President of the Slovene central province of Ljubljana, and the organizer and Commander-in-Chief of the anti-Communist selfdefence militia, the Slovene Domobranstvo, I deem it to be my duty to beg you, Sir, for the protection of the English occupying authorities for all the patriotic Slovenes who have fled before Tito's Communists, and find themselves on the territory under your authority and that of the neighbouring English Military Commands.

It is the desire and entreaty of all patriotic Slovenes, loyal to their King, who have fled from their homeland before Tito's Communists that:

- a) all men capable of bearing arms should join the Royal Yugoslav Chetnik Units of General Mihailović, the Royal Serbian Volunteer Corps and the Slovene Militia, which are already under English protection in Italy and stand at the disposal of England.
- b) all the non-combatants, the women and children in particular, should be accorded work, protection and living conditions in an area not too distant from those under a) enumerated fighting men.

The small Slovene nation, consisting chiefly of farmers, which has lived in its poor but beautiful homeland for the last 1500 years, is very hard-working and has its own highly developed cultural life. The Slovenes, who are Roman Catholics, are very religious and wish to have nothing to do with Bolshevism which is entirely alien to their being. Insofar as they side with Tito under duress, however, this is partially so due to the enticement of the deceptively patriotic and democratic slogans of the Bolshevik propaganda, but chiefly because of the sometimes brutal and frequently incredibly stupid political blunders of the Italian and German occupiers.

Under these circumstances, since April, 1941, the Slovene people suffered the loss, in the small province of Ljubljana alone, of at least some 40.000 innocent people murdered, that is 12% of the population, while the material losses caused by the destruction of the national wealth by the Bolsheviks amounts to some 3-4 billion liras.

It is the wish of the large majority of the Slovene people to be able to live and work in a homeland with ethnically most just borders, as was

* Maj.-Gen. R. K. Arbuthnott, commanding the 78th Div. "Battle-Axe".

in fact the case under the Austrian Monarchy until 1914, or as, with the same boundaries, *could be the case within the framework of a federal Yugoslav Kingdom*. — All patriotic Slovenes are prepared to fight and work for this aim without, however, wishing to cause the neighbouring peoples even the slightest inconvenience. *It is only with Communism, whose all-destroying essence the Slovene people have experienced on their own living flesh and still endure, that they do not wish to have anything in common.*

Such a small nation as we Slovenes certainly does not presume to pass judgement on the generally important world situation and its further development, but it my hope — while trusting in God and the righteousness of the great Anglo-American Allies — that its national and biological existence will be preserved also in the future as it has been during the last 1500 years, despite the caprice of its large neighbours.

As far as I myself am concerned, I have always regarded it as a self-evident duty to suffer all kinds of humiliations for the sake of my small nation affected by the great events outside its control, and to seek ways of protecting its existence. I must emphasise that, together with my family and my collaborators, I have been exposed to the persecutions of Communist terrorists since the year 1937. Already in 1941 attempts on the lives of the Head of Police and myself were made, and we were both wounded. We were given permission by the Italian and German occupying authorities to carry weapons for selfprotection as we were nowhere safe from terrorists. I request that I and my escort are permitted to keep our weapons at least so long as we are exposed to potential attacks from Communists operating also (here) in Carniola; or else, until our fate is decided in the manner suggested under a) and b).

I also request permission to visit the neighbouring Slovene refugee groups.

Millstatt, the 16 May, 1945.

Major-General L. Rupnik

2.

N e m š k i i z v i r n i k

V e r t r a g

dem Kommandanten der englischen Division
in Millstatt.

Als Angehöriger und ältester Soldat des kleinen, etwa 1,6 Millionen zählenden slovenischen Volkes, als gewesener Präsident der slovenischen Kernprovinz Ljubljana (Laibach) und als Organisator und Oberbefehlshaber der gegenkommunistischen Selbstschutzorganisation des slov. Domobranstvo (Landeswehr), erachte ich es für meine Pflicht, Sie — Sir um den Schutz der englischen Besatzungsmacht für alle vor den Titokommunisten geflohenen nationalen Slovenen, die sich auf dem Boden Ihres — und der benachbarte englischen Kommandobereiche befinden, zu bitten.

Wunsch und Bitte aller aus ihrer Heimat vor Titos Kommunisten Hilfe suchenden, nationalen und königstreuen Slovenen sind es:

V o r t r a g

dem Kommandanten der englischen Division
in Millstatt.

Als Angehöriger und Eltester Goldat des kleinen, etwa 1,6 Millionen zählenden slovenischen Volkes, als gewesener Präsident der slovenischen Provinz Ljubljana (Laibach) und als Organisator und Oberbefehlshaber der gegenkommunistischen Selbstschutzorganisation des slov. Domobranstvo (Landeswehr), erachte ich es für meine Pflicht als - Sir - um den Schutz der englischen Besatzungsmacht für alle vor den Titokommunisten geflohenen nationalen Slovenen, die sich auf dem Boden Ihres- und der benachbarten englischen Kommandobereiche befinden, zu bitten.

Wunsch und Bitte aller aus ihrer Heimat vor Tito's Kommunisten Hilfe suchenden, nationalen und königlichen Slovenen sind es:

a.) dass alle zum Kampf geeigneten Männer an die in Italien schon unter englischem Schutz stehenden königlich jugoslawischen Tschetniksorganisationen des Generals Mina Liović, des königlich serbischen Freiwilligenkorps und der slovenischen Landeswehr zur Verfügung Englands angeschlossen werden.

b.) dass allen Nichtkombattanten, insbesondere alten Frauen und Kindern, Arbeit, Schutz und Leben geboten werden in einem Raume, welcher von den unter a.) genannten Kämpfern nicht allzuweit entfernt wäre.

Das kleine, hauptsächlich aus Bayern bestehende slovenische Volk, welches nun schon 1500 Jahre in seiner aber schönen Heimat lebt, ist sehr arbeitsam, hat entwickelte Eigenkultur, ist katholisch, will von dem ihm ganz wesentlichen. - Soweit es aber steht, ist dies schon

nirgends sicher waren ich bitte, dass man mir und meiner männlichen Begleitung wenigstens solange die Waffen belässt, bis wir dem Zugriff der sich auch in Kärnten wirkenden Kommunisten ausgesetzt sind bzw. bis über unser Schicksal etwa in der unter a.) und b.) angeführten Weise entschieden sein wird.

Auch bitte ich, die nächst gelegenen slov. Flüchtlingsgruppen besuchen zu dürfen.

Divisionsgeneral:

Leon Pinnin

Millstatt, am 16. Mai 1945.

Delni odtis duplikata originalnega pisma.

a) Dass alle zum Kampf geeigneten Männer an die in Italien schon unter englischem Schutz stehenden königlich jugoslawischen Tschetnikorganisationen des General Mihailović, des königlich serbischen Freiwilligenkorps und der slovenischen Landeswehr zur Verfügung Englands angeschlossen werden.

b) Dass allen Nichtkombattanten, insbesondere aber den Frauen und Kindern, Arbeit, Schutz und Leben geboten werden in einem Raume, welcher von den unter a) genannten Kämpfern nicht allzuweit entfernt wäre.

Das kleine, hauptsächlich aus Bauern bestehende slovenische Volk, welches nun schon 1500 Jahre in seiner kargen aber schönen Heimat lebt, ist sehr arbeitsam, hat seine hochentwickelte Eigenkultur, ist katholisch und sehr fromm und will von der ihm ganz wesensfremden Bolschewismus nichts wissen. — Soweit es aber gezwungenermassen doch an Titos Seite steht, ist dies teils den falschen nationalen und demokratischen Lockungen der bolschewikischen Propaganda, — hauptsächlich aber den manchmal brutal und oft unbegreiflich dummen politischen Missgriffen der italienischen und deutschen Okkupationsbehörden zuzuschreiben.

Unter diesen Umständen verlor das slov. Volk seit April 1941 nur in der kleinen Provinz Ljubljana mindestens 40.000 unschuldig ermordeten Menschen, also 12% der Einwohnerschaft, während der Wert des durch die Bolschewiken zerstörten Volksvermögens auf 3—4 Milliarden Lira angestiegen ist.

Der Wunsch der grossen Mehrheit des slov. Volkes ist es, in einer ethnisch möglichst gerecht umgrenzten Heimat friedlich zu arbeiten und zu leben, so wie dies bis zum Jahre 1914 in der österreichischen Monarchie auch tatsächlich der Fall war und es in demselben Raume im Rahmen eines nationalen, föderativ eingerichteten, jugoslawischen Königreiches wieder der Fall sein könnte. — Für dieses Ziel zu arbeiten und zu kämpfen sind alle nationalen Slovenen bereit, ohne damit den benachbarten Völkern auch nur die geringsten Ungelegenheiten bereiten zu wollen. Nur vom Kommunismus, dessen alles zerstörenden Wesen das slovenische Volk am eigenen Leibe kennengelernt hat und noch immer erduldet, will es nichts wissen.

Ueber die allgemeine, grosse Weltlage und deren weitere Entwicklung auch nur urteilen zu wollen, masst sich ein so kleines Volk wie wir Slovenen es sind gewiss nicht an, doch darf es — auf Gott und die Gerechtigkeit der hohen Angloamerikanischen Verbündeten vertrauend — hoffen, dass sein nationaler und biologischer Bestand auch in der Zukunft bewahrt bleiben wird, wie dies durch 1500 Jahre trotz aller Willkür seiner grossen Nachbarvölker der Fall war.

Bezüglich meine eigene Person, die es immer als selbstverständliche Pflicht empfand für sein — durch die grossen Enreignisse passiv mitbetroffenes kleines Volk — alle Demütigungen auf sich zu nehmen und jene Wege zu suchen, welche den Bestand der Slovenen bewahren konnten, muss

ich hervorheben, dass ich samt meiner Familie und meiner Mitarbeitern den Nachstellungen der kommunistischen Terroristen schon seit dem Jahre 1937 ausgesetzt bin. — Auf den Polizeidirektor und mich wurden schon 1941 Attentate ausgeübt, wobei wir mit Verwundungen davonkamen. Wir hatten von den italienischen und deutschen Besatzungsbehörden die Erlaubnis Waffen zum Selbstschutz zu tragen, weil wir vor den Terroristen nirgends sicher waren. Ich bitte, dass man mir und meiner männlichen Begleitung wenigstens solange die Waffen belässt, bis wir dem Zugriff der sich auch in Kärnten wirkenden Kommunisten ausgesetzt sind bzw. bis über unser Schicksal etwa in der unter a.) und b.) angeführten Weise entschieden sein wird.

Auch bitte ich, die nächst gelegenen slov. Flüchtlingsgruppen besuchen zu dürfen.

Divisionsgeneral:

Leon Rupnik

Millstatt, am 16. Mai 1945.

Slovenski prevod po nemškem izvirniku

S p o m e n i c a

poveljniku angleške divizije v Millstattu

Kot pripadnik in najstarejši vojak malega, okrog 1,6 milijonskega slovenskega naroda, kot bivši prezident osrednje slovenske Ljubljanske pokrajine ter organizator in vrhovni poveljnik protikomunistične samobrambne organizacije Slovenskega domobranstva, smatram za svojo dolžnost, da vas — Sir — prosim za zaščito angleške zasedbene sile za vse pred Titovimi komunisti bežeče nacionalne Slovence, ki se nahajajo na Vašem in na področju sosednjih angleških poveljniških območij.

Želja in prošnja vseh nacionalnih in kralju zvestih Slovencev, ki so zapustili svojo domovino išoč pomoči pred Titovimi komunisti, sta:

a.) Da bi bili na razpolago Anglije vsi za boj sposobni moške priključeni v Italiji že pod angleško zaščito stoječim kraljevskim jugoslovanskim četniškim organizacijam generala Mihailoviča, kraljevskega Srbskega Dobrovoljskega korpusa in Slovenskega domobranstva.

b.) Da bi bilo vsem nebojevnikom, predvsem pa ženam in otrokom, zagotovljeno delo, zaščita in življenje na področju, ki ne bi bilo preveč oddaljeno od pod točko a.) navedenih bojevnikov.

Mali, predvsem kmečki slovenski narod, ki živi sedaj že 1500 let v svoji kršni, pa lepi domovini, je zelo delaven, ima svojo visoko razvito svojsko kulturo, je katoliški in zelo pobožen in o boljševizmu, ki mu je po naravi popolnoma tuj, noče vedeti ničesar. — V kolikor pa po sili le stoji na strani Tita, je to treba deloma pripisati lažnivim nacionalnim in demokratskim vabam boljševiske propagande, — predvsem pa včasih brutalnim in često nerazumljivo neumnim političnim postopkom italijanskih in nemških okupacijskih oblasti.

Pod takšnimi okoliščinami je slovenski narod od aprila 1941 izgubil samo v majhni Ljubljanski pokrajini najmanj 40.000 po nedolžnem pomorjenih ljudi, torej 12% prebivalstva, medtem ko je vrednost po boljše-vikih uničenega narodnega premoženja narastla na 3—4 milijarde lir.

Želja velike večine slovenskega naroda je, da bi lahko v miru delal in živel v etnično kolikor mogoče pravično začrtanih mejah domovine, kakor je do leta 1914 dejansko bil slučaj v avstrijski monarhiji, in kakor je na istem prostoru zopet lahko slučaj v okviru nacionalne, federativno urejene Kraljevine Jugoslavije. Vsi Slovenci so pripravljeni za ta cilj delovati in se bojevati, ne da bi pri tem hoteli sosednjim narodom povzročati le najmanjše nevšečnosti. Samo o komunizmu, čigar vse uničujoče bistvo je slovenski narod spoznal na lastnem telesu in ga še prenaša, noče ničesar vedeti.

Tako majhen narod kot smo mi Slovenci, si kajpak ne domišlja, da bi sploh lahko razsojal o splošnem, velikem svetovnem položaju in njegovem nadaljnjem razvoju, toda — zaupajoč v Boga in pravičnost velikih angloameriških zaveznikov — pač sme upati, da bo njegov nacionalni in biološki obstanek obvarovan tudi v bodoče, kakor je to bil slučaj vseh 1500 let navzlic vsej samovolji velikih sosednjih narodov.

Kar zadeva osebno mene, ki sem vedno smatral za svojo samo po sebi umevno dolžnost, za svoj mali — po velikih dogodkih le pasivno prizadeti narod vzeti nase vsa ponižanja in iskati tiste poti, ki bi lahko ohranile obstanek Slovencev, moram poudariti, da sem skupaj s svojo družino in svojimi sodelavci že izza leta 1937 izpostavljen zasledovanju komunističnih teroristov. — Proti upravniku policije in meni sta bila že leta 1941 izvršena atentata, ob kateri priložnosti sva bila ranjena. Ker nismo bili pred teroristi nikjer varni, so nam italijanske in nemške zasedbene oblasti dovolile nositi orožje za samoobrambo. Prosim, da je meni in mojemu moškemu spremstvu puščeno orožje vsaj dotlej, dokler smo izpostavljeni dosegom komunistov, ki nastopajo tudi na Koroškem, oziroma, dokler ne bo o naši usodi odločeno morda v smislu, kakor je navedeno pod točkama a.) in b.).

Prosim tudi dovoljenja za obiskovanje v bližini nahajajočih se skupin slovenskih beguncev.

Divizijski general:

Leon Rupnik

Millstatt, dne 16. maja 1945.

V Slovenskem Zavetišču „Dr. G. Rožman“
bo na Cvetno nedeljo 12. aprila t. l. po sv. maši skupen obed
vseh prijateljev in podpornikov Zavetišča.

Vabi odbor

ODMEV IZ DOLOMITOV

(Nadaljevanje)

Kot že tolikokrat poprej in pozneje, se je Hribernik zapletel tudi tu. Nerazumljivo mi je, kaj sploh tlači skupaj osrednje vodstvo s to ofenzivo, ko pa tega v Dolomitih ni bilo več. Mogoče se njemu in tudi partiji lepo sliši, ko pravi, da se je „osrednje vodstvo iz ofenzive pretolklo brez vsakih izgub“, ne vidi pa škode, ki jo je naredil takoj na drugi strani:

„Prva skupina je odšla iz Dolomitov že okoli 25. marca. V tej skupini so bili Marjan Brecelj, Metod Mikuž, Rato Dugonjič, organizator jugoslovanske mladine, in Arso Jovanovič.

Pretežni del vodstva pa je odšel iz Dolomitov šele 7. aprila. V tej skupini so se zbrali ilegalci iz vseh bunkerjev in od drugod, kjer so do tedaj delovali. Pozno popoldne se je v Žirovnikovem grabnu znašlo okoli 60 ljudi, med temi so bili del zaščitne čete glavnega štaba in partizani Tomšičeve brigade, ki so bili s štirimi puškomitraljezi določeni za spremstvo.

Tedaj, ko je druga skupina osrednjega vodstva odšla iz Dolomitov na Dolenjsko, je odšla na Primorsko skupina, ki jo je vodil namestnik komandanta glavnega štaba Jaka Avšič. V tej skupini so bili še Cene Logar kot inštruktor CK za Primorsko, Andrej Babnik, Silvo Hrast-Džidži, Ivan Polak-Iskra ter skupina borcev, vsega skupaj okoli 15 ljudi.“ (str. 416)

To je nov dokaz, kako je vodstvo „reševalo in branilo“ slovenske ljudi pred okupatorjem. Vedno se je pravočasno umikalo na varno, narod pa prepuščalo na milost okupatorjevemu divjanju. V tem primeru se je izkazalo tudi s tem, da je žrtvovalo nekaj svojih lastnih ljudi, ki so se izkazali za nekoristne, ker so svojo vlogo odigrali. Med temi je bil tudi Radovan.

Ko je bilo vodstvo na varnem v Kočevskem Rogu, sta samozvana terorista, komandant DO Rado Pehaček in komisar Metod Cestnik (Ciril Kržič), zbrala ostanke DO, kakih 45 partizanov, jih odgnala v bližino Rovt, kjer

„so izvedli večjo rekvizicijo pri članih BG, da bi tako demantirali belogardistično propagando o popolnem uničenju partizanov.“ (str. 418)

V tem je vsa resnica. Po Belškem grabnu je bilo partizanstvo v Dolomitih uničeno in je izgubilo vsak vpliv prav do konca vojne. Ostanke 1. DO so se morali umakniti na Notranjsko, drugi pa v Kočevski Rog, kjer so bili vključeni v Levstikov bataljon.

2. DOLOMITSKI ODRED

Ta odred je bil ustanovljen po italijanski kapitulaciji sredi septembra 1943. Za komandanta je bil imenovan tovariš Hribernik-Svarun, za komisarja pa Anton Dragar-Nedeljko. O začetkih tega odreda Hribernik piše tole:

„Od predvidenega števila 100 do 120 borcev je bilo zbranih šele 70 partizanov, ker so bili raztreseni po drugih odredih. Poleg tega so se mnogi, ki so Dolomite poznali, ali pa o njih samo slišali, odhoda v Dolomite na vse načine otepali. Zato je vsega skupaj prišlo na Koreno manj kot 60 partizanov in še od teh jih je nekaj ušlo iz bojazni pred Dolomiti.“ (str. 458-9)

Da bi položaj vsaj malo izboljšal, se je Hribernik zatekel k poročilu operativnega štaba, ki z dne 25. septembra navaja, da je imel logaški bataljon 300 ljudi; to naj se ujema tudi s poročili OK Vrhnika o številu mobilizirancev v logaškem rajonu. Vse to mu ne pomaga dosti, ker mora takoj spet priznati, da so

„...drugi dan bojev, 25. septembra, pred Črnim vrhom prodrli skozi partizanske položaje Nemci in je v bataljonskih enotah nastala velika zmeda. Bataljon se iz boja ni umaknil organizirano, temveč so bile posamezne enote razdvojene in deloma tudi razbite...“

Zato je Svarun tam našel, kot že rečeno, samo okoli 70 do 80 borcev...

Šele po prihodu 'logaškega bataljona' dne 26. in 28. septembra je bil odred formiran...“ (str. 466).

Tako po vsem Hribernikovem zavijanju niti ne vemo, koliko je štel ta 2. DO, vendar je

„že v prvih dneh porušil vse belogardistične utrdbe v Polhovem Gradcu, v Horjulu in na Korenem.“

Tako je po umiku BG iz vseh dolomitskih posadk na Vrniko nastalo v Dolomitih veliko osvobojeno področje, ki je bilo vse od Lučin do Logatca povezano z osvobojenim ozemljem na Primorskem... Ker so se belogardisti umaknili tudi iz postojank v Ligojni, v Bevkah in na Logu in še iz nekaterih drugih v vzhodnem delu Ljubljanskega barja, so partizani sedaj kontrolirali tudi ves prostor Ljubljanskega barja od Vrhnike do Borovnice in Ljublanice“ (str. 467).

„Tako so bili dani vsi pogoji za prisilno mobilizacijo, ker prostovoljcev sploh ni bilo. Partizani so lahko mirno izvajali mobilizacijo, saj v vsem tem času odredne enote niso imele nobenih večjih bojev.“ (str. 469)

Razumljivo, da je vse to le neokusno bahanje. Belogardisti so se razšli, razen dobrowske posadke, ki je odšla v gozd, draveljsko pa so Nemci

zaprlji; partizani pa so se ponovno vrgli na neoborožene ljudi. Ta kontrola pa še zdaleč ni bila tako popolna, kot hoče prikazati Hribernik.

Kljub vsem tem „uspehom in vplivom“ na Dolomitčane pa je bil 2. Dolomitski odred že 19. oktobra 1943 ukinjen, ker „na ozemlju DO mora zaradi političnega in vojaškega položaja operirati močna udarna edinica pod krepkim vodstvom“. (str. 472)

Sploh se mi ob temle branju vsiljuje misel, da je tale druga izdaja DO Hribernikova osebna utopija. V Dolomite so se vračali domobranci, partizani pa v ponoven beg, tokrat proti Primorski, in so bili vključeni v XXXI. divizijo. Ne glede na to se Hribernik povesele ob spominih in pravi:

„Tako so Dolomiti spet postali svobodni, odred pa jih je varoval pred morebitnim vdorom sovražnikovih sil.“

Potem se malo pojezi na veliko napako, ker je višje vodstvo odpoklicalo 2. DO iz Dolomitov, obenem pa poudari,

„da ta brez dvoma velika napaka ni bila napravljena zaradi vojaškega ali političnega poraza NOG, kot je bil to primer v 1. DO spomladi 1943. leta, ampak so bili vzroki drugje“. (str. 501)

Za nas so vzroki popolnoma isti — beg iz strahu pred narodom, le s to razliko, da so se ob 1. DO tega zavedli, ko je bilo prepozno, 2. DO se je do te modrosti dokopal, ko je še lahko odnesel pete.

Triglavska divizija je po ukinitvi DO dobila nalogo, „da usmerja svoje akcije tudi na področje Dolomitov, toda tedaj so bili Dolomiti za nas že ponovno izgubljeni“. (str. 502)

Lepo priznanje, ki do tal podira vso napihnjeno propagando o velikih uspehih partizanske vojske v Dolomitih.

3. DOLOMITSKI ODRED

Ta odred je bil ustanovljen konec januarja ali v začetku februarja 1944. leta. Iz moštva komande mesta Črni vrh nad Idrijo naj bi se sestel 1. bataljon, iz moštva komande mesta Vojsko pa 2. bataljon — torej sami Primorci. Če upoštevamo še dejstvo, da vse do konca vojne odred ni varno in trdno stopil na dolomitska tla, potem res ne vem, s čim si je zaslužil ime 3. dolomitski odred. Sicer je pa proti okupatorju in za svobodo slovenskega človeka storil prav toliko kot prejšnja dva dolomitska odreda, to se pravi — nič, samo še povečal je število žrtev in gorje slovenskih ljudi.

Tudi za ta odred je Hribernik sfabriciral celo vrsto junaških borb z „narodnimi izdajalci in okupatorjevimi hlapeci“. (Ta odred pada že v čas, ko se partizani in okupator tudi iz gole propagande niso več medsebojno napadali.) A če pod vso zmešnjavo „napadov, miniranja proge, rezanja telefonske žice, uničevanja postojank“ in podobno potegnemo črto, nam od vsega ostane le terorizirana tolpa prisilnih mobilizirancev, ki so po eni strani gledali, kako bi dezertirali, po drugi strani pa kot preplašena divjad

trepetali pred Dolomiti, kamor jih je od časa do časa nagnal komandant ali politkomisar.

Kje se je odred največ zadrževal, je povedano v knjigi:

„široka bojna dejavnost je skoro izključno potekala v jugozahodnem delu Dolomitov, med Logatcem in Planino in delno med Kalcami in Idrijo... Pri tem je nekajkrat vpadel proti Rovtarnam, da bi poskusil vdreti globlje v Dolomite, vendar ni imel dovolj sil, domobranske posadke pa so bile močne in goste; zato v tem ni uspel. Zaradi tega se je zadrževal na periferiji svojega območja... Tu je služil kot enota za zvezo med IX. korpusom na Primorskem in Gorenjskem in med VII. korpusom na Notranjskem in Dolenjskem.“ (str. 550-51)

„Okolica Logatca je bila v Dolomitih edino področje, kamor je DO vsaj občasno vpadal. Kakšnega vojaškega pomena to ni imelo, v političnem pogledu pa je dajalo podporo terenskemu odboru, ki je v vseh Dolomitih bil edini, ki je na svojem terenu imel oboroženo formacijo.“ (str. 551)

Ta aktivni terenski odbor v logaškem rajonu je med drugim pripravil obširen seznam idejnih nasprotnikov za ves zahodni del Dolomitov, na podlagi katerega so komunisti takoj po vojni v bližini Logatca z noži poklali na stotine svojih političnih nasprotnikov, med temi vse domobrance, ki so ostali doma in se jim javili, in tudi mnogo vrnjenih domobrancev iz Dolomitov.

Proti koncu junija 1944 je DO po odredbi poveljstva IX. korpusa odšel proti Baški dolini, kjer naj bi vse korpusne enote rušile železniško progo. Tako je vsaj zapisano v tej knjigi. A ker je cela knjiga ena sama velika laž, je več kot gotovo, da to ni bil načrt premika, ampak kvečjemu del neke pompozne koncentracije partizanske vojske, o čemer je rečeno med drugim tudi tole:

„Od 27. do 30. junija se je odred zadrževal v rajonu Vojsko, kjer je varoval neko konferenco, ki je bila 29. junija 1944 na Vojskem.“ (str. 552)

Omemba te konference je v tej knjigi gotovo ena največjih političnih napak. Morda Hribernik o tem res nima pojma, ali pa misli, da smo vsi Slovenci že tako prežeti socializma, da ne bomo nič vprašali, o čem so na tej konferenci razpravljali. Ker pa so bile posledice tega za slovenski narod tako tragične, je treba odgrniti zastor, za katerim so komunisti in Nemci podpisovali svojo nenapadno pogodbo proti interesom slovenskega naroda. O podrobnostih te partizansko-nemške pogodbe je znano sledeče:

„Goriški prefekt grof Pace svojih zvez s partizani ni prav nič skrival. Z vednostjo Nemcev je hodil na partizansko ozemlje in je stalno posredoval, da so Nemci in partizansko vodstvo sklepali dogovore različnega značaja. Navadno je šlo za izmenjavo živeža...“

Najvažnejši pa je bil sporazum, ki je stopil v veljavo dne 5. julija 1944, ker je bil čisto vojaškega značaja. Podpisali so ga menda v nekem gradu v Furlaniji par dni prej. Prva vest o tem sporazumu, ki je bil pravo premirje, se je pojavila že 3. julija. V Gorici so jo raznesli častniki Stadtkommandature in prefekt Pace. Točke premirja vsebuje nemško povelje števil. 1461/44 z dne 5. julija 1944, ki se glasi dobesedno:

1) Vodstvo partizanov v provincah Udine-Gorica-Trst-Istra in Reka je izjavilo, od 5. VII. 1944 ob 12, da od tega trenutka dalje prekinajo vse sovražnosti, t. j. napade in sabotaže vsake vrste proti nemški vojski, SS in policiji, kakor tudi na druge nemške edinice.

2) Od 5. VII. 1944 ob 12 prekinajo tudi vse nemške in njim podrejene edinice aktivno borbo proti banditom.

3) Vse tekoče akcije v Bači se takoj ustavijo.

4) Vsa varnostna podvzeta ostanejo še nadalje v veljavi.

5) Oborožene partizane v oblasti cest, prog, telefona in drugih vojnih objektov se smatra za bandite in se z njimi postopa kot sedaj.

6) Ako se 5. VII. 1944 ob 12 pojavijo sovražnosti od strani partizanov, je iste treba takoj zapreti.

7) Obvestiti takoj, ako je nastopilo mirno stanje do tega trenutka.

8) Isto velja za italijanske partizanske edinice.

To povelje so dobile tudi edinice narodnih straž, in sicer v slovenščini. Tu je prepisano z vsemi slovničnimi napakami.

V sredo, 5. julija zjutraj so to povelje prejele nemške čete, ki so bile v prejšnjih dneh v Baški dolini obkolile okoli 4500 partizanov, ki so bili tam na pohodu in so slučajno zašli v nemški obroč. Vojkova brigada se je bila deloma že vdala. Pri obkoljenih četah je bil tudi politkomisar IX. korpusa Janež Hribar. Baška dolina je velika naravna past, iz katere ni izhoda, če zapreš nekatere točke. Partizanom je grozilo popolno uničenje. Ko pa je prišlo Nemcem omenjeno povelje, so ogenj takoj ustavili in odprli klešče. Glavnina partizanov se je tako lahko rešila. V zameno pa so Nemci dobili obljubo, da partizani ne bodo motili prometa na cestah in železnicah.

Razburjenje zaradi tega premirja je bilo velikansko. V Ljubljani so generala SS Roesenerja prosili, da je v dnevnem časopisju podal izjavo, da to premirje za Ljubljansko pokrajino ne velja." (KZSS 1951, str. 147-8)

Zgornji primer zelo nazorno kaže, da je KP sodelovala z okupatorjem.

Največja žrtev tega sporazuma je bila domobranska posadka v Čr-

nem vrhu nad Idrijo, katero je partizanska vojska celotnega IX. korpusa napadla v zgodnjih jutranjih urah 1. septembra 1944. O borbi za Črni vrh je Hribernik zelo skop z besedami, kakor da o tem noče pisati:

„Neposredno je napadala Gradnikova brigada, vse druge enote pa so akcijo varovale iz Dolomitov, Idrije, Postojne in Vipavske doline. Po dvanajsturnem boju so partizani ob 18. uri postojanko zavzeli. V boju je padlo 84, ujetih pa je bilo 38 domobrancev, enajstim pa je uspelo pobegniti“ (str. 562).

Hribernik ne pove, kaj se je zgodilo z ujetniki. Tudi partizanske izgube ceni prenizko: 15 mrtvih in 34 ranjenih. Piše o poskusih intervencije iz raznih dolomitskih postojank: Rupnikov udarni bataljon iz Rakeka, Nemci iz Godoviča, Idrije in Postojne,

„...toda korpusne enote so vse te poskuse preprečile in sovražniku prizadele velike izgube“ (str. 563).

Vse te navedbe so netočne. Da bi Nemci šli na pomoč, o tem ni niti govora. Pa ne samo to: tudi domobranskim posadkam so to prepovedali. O tem priča nekdanji domobranec iz Hotedrščice:

„Da so Nemci sklenili dogovor s partizani, se je najbolje pokazalo ob napadu na Črni vrh. Ko smo na Kalciah prišli do določene meje, nam je nemški oficir rekel: „Do tu smemo, naprej pa ne, ker je tam že teritorij druge kompanije“. Ker bi sami težko vzdržali, smo se umaknili. To pobratimovstvo smo doživeli tudi v jeseni 1944. leta, ko smo prehajali iz Idrije na Logatec. Nemško kolono so partizani med Hotedrščico in Kalcami mirno pustili naprej, domobranski voz pa so napadli iz zasede“ (Odpri grobovi III, str. 68/9).

Kdaj je bil 3. DO ukinjen, v knjigi ni navedeno. Ugotavlja samo, da se je „domobranstvo v Dolomitih tako razbohotilo in vzpostavilo skoraj popolno kontrolo nad ozemljem in prebivalstvom“ (str. 613). „V takih okoliščinah bi mogla vzdržati samo zelo močna udarna enota. To je bil glavni razlog, da je VII. korpus že proti jeseni 1944 prenehal z večjimi napadi v Dolomite, IX. korpus pa nekaj mesecev pozneje“ (str. 615).

In neke v teh „zmagah“ je prenehal 3. dolomitski odred.

UPOR PROTI NASILJU

Vrnimo se v pomlad leta 1942. S širjenjem partizanstva je raslo tudi nasilje in število žrtev, krvav opomin, da KP hoče oblast tudi za ceno krvi. To so bili dnevi ko je KP revolucijo tlakovala s krvjo. Okupator in partizan sta si podajala roke pri uničevanju življenj in slovenske imovine. Oboji so metali krivdo na nedolžnega človeka, ki je hotel samo v miru živeti, a mu tega niso dovolili.

Prišla je italijanska poletna ofenziva ki so jo dogovorno izzvali partizani, potem pa zbežali, narod pa prepustili na milost okupatorjevemu

divjanju. Ko se je okupator naveličal krvi in ognja, so se partizani vračali iz svojih skrivališč in s svojo „protiofenzivo“ uničili še tisto, kar je okupator spregledal. Ljudje so bili ob pamet. Nihče ni mogel razumeti te peklenske igre dveh zločincev. Nekaj je moralo priti.

In zgodilo se je... 17. julija 1942 v št. Joštu nad Vrhniko.

O nastanku prve Vaške straže (VS) je med drugim znano tole:

„Ko je padlo osem žrtev in kmalu nato še enajst (tu so mišljene žrtve v dobrovski, brezovski in horjulski fari) in ker so komunisti grozili, da bodo pobili vse, ki ne gredo z njimi, se je pod poveljstvom bivšega aktivnega podporočnika Kompareta-Igorja zbralo 34 šentjoščanov, da branijo svoje domove in družine. To je bila prva Vaška straža na zasedenem slovenskem ozemlju“ (Odprti grobovi III, str. 54).

Trpeči narod je v brezupni stiski zagrabil za edino rešilno bilko, ki mu je v tem peklu rdeče revolucije še ostala: prijel je za puško in se postavil v bran za svoj dom in za golo življenje. Težak je bil ta korak, a druge izbire ni bilo. Tudi poti nazaj ni bilo več...

Sama KP je slovenski narod pognala na okope. Vsaj osem mesecev so že padale žrtve, predno je teža krvi in trpljenja priklopela do vrha. Edino komunisti in terenci so vedeli za svoje načrte in cilje, edino oni so že skoro vse leto govorili o beli gardi in narodnih izdajalcih, katerih pa nikjer ni hotelo biti.

Že za 3. januar 1942 je rečeno:

„VOS je justificirala Toneta Martinjaka, ker je organiziral belo gardo“ (Ljubljana v ilegali II, str. 482).

Kako to, da so takoj po umoru govorili, da so Toneta ustrelili po pomoti, hoteli so namreč ubiti njegovega brata Doreta?! Ker pa so ustrelili Toneta, je ta postal organizator BG.

Prav tako je za 7. januar zapisano:

„Štirje člani VOS OF iz Akademskega kolegija so ob 20. uri na vogalu Rutarjeve ulice naleteli na italijansko patroljo dveh karabinjerjev, ki sta pozvala vosovce „alto le mani“. Namesto z dvigom rok so odgovorili s streli... Med bojem se je pripeljal s kolesom neki civilist (pozneje so ugotovili, da je bil belogardist) in začel zmerjati vosovce, ki so ga prav tako ranili...“ (Ljubljana v ilegali II, str. 183).

Torej šest in pol mesecev pred ustanovitvijo prve VS so komunisti že imeli belogardiste sredi Ljubljane.

Tudi knjiga Dolomiti v NOB je polna napadov na belogardiste in izdajalce že od prvega dne okupacije; v nekaterih primerih pa sega še v dobo stare Jugoslavije, ko je Partija delala načrte za svojo revolucijo in spoznala, da brez reakcije ne bo revolucije. Tako so BG narodu sugerirali komunisti sami, z nečloveškimi zločini pa izsilili, da je do tega res prišlo.

Tedaj pa, ko je mera gorja bila polna in so proti rdečim zločincem nastale VS, to je prav tisto, kar je Partija že leta imela v svojih načrtih in propagandi, pa je KP zagnala tak vik in krik, kot da se je zgodilo nekaj tako nezaslišanega in nepredvidenega, da zgodovina tega 'izdajstva' ne bo mogla nikoli opravičiti. S cinizmom, ki je lasten samo najpodlejšim zločincem, je Edvard Kardelj, ta najkrutejši organizator komunistične revolucije v Sloveniji, ki je ljubljansko mularijo v Mestnem logu lastno-ročno učil pobijanja, v Uvodu v to knjigo o nastanku BG zapisal med drugim tudi tole:

„...Ko so se pred ofenzivo in med njo pojavili prvi začetki oborožene bele in plave garde, je bila naša politika usmerjena predvsem na to, kako preprečiti bratomorno vojno med samimi Slovenci... Zato smo v boju proti beli gardi sprva dajali prednost političnim sredstvom pred vojnimi. Zdaj to ni bilo več mogoče. BG nam je vsilila svojo izdajalsko vojno.“

Tovariš Kardelj! Kaj pa na stotine nepotrebnih žrtev, ki ste jih komunisti v imenu zlagane borbe proti okupatorju tako nečloveško pomorili še pred 17. julijem 1942, to je pred tistim dnem, za katerega trdiš, da vam je BG vsilila svojo izdajalsko vojno? Lahko je bilo mučiti in moriti zvezane in neoborožene žrtve! To so bile žrtve zločinske politike KP, dočim v vojaškem pogledu niste pomenili nič. Z ustanovitvijo prve vaške straže se je za partizane začel beg, ki se ni ustavil do konca vojne, ker vas je preganjal narod in lastna vest, čeprav je ne priznate. Tako je bilo v vseh krajih Slovenije od Štajerske do Trsta, od Triglava do Reke. In kakšen pomen naj ima vse tisto nečloveško mučenje žrtev, ko ste jim iztikali oči, jim rezali kožo s hrbta, jim sekali ude, jih žive pekli itd.? Ali je imelo to politično ali vojaško korist? To so bile krvave orgije Satanov v človeški podobi, za kar ni opravičila, pa tega tudi zanikati ne boste mogli.

Ali je po vsem tem čudno, če se je narod uprl? Postavil se je proti partizanom; toda ne iz kakšnih izdajalskih, protinarodnih ali bratomorilskih ambicij, kar mu komunistična propaganda tako vneto podtika, ampak samo zato, ker ga je KP pod krinko OF v obrambo prisilila, bratomorno vojno pa je začela, ko je ubila prvega Slovence, ki ji ni nasedel.

Hribernik je v svojem natolcevanju celo presegel svojega učitelja Kardelja, ko je zapisal:

„NOG je prišlo do spoznanja, da bo od sedaj naprej boj potekal na dveh frontah in da novega sovražnika — bele garde ne sme podcenjevati“ (str. 206).

Tu se je heroj Svarun malo netočno izrazil. Pravilno bi moralo biti, da se je z BG za partizane odprla prva in edina fronta, ker z okupatorjem odprte fronte nikoli niso imeli, pred ustanovitvijo VS so pa itak pobijali same neoborožene ljudi, med temi dostikrat celo otroke.

Da te fronte niso podcenjevali, bodo pokazala naslednja poglavja. (Sledi)

Kaj je „zastartal“ Mitja Ribičič?

Še pred Titovo smrtjo se je zahodni tisk intenzivno ukvarjal z vprašanjem, kako bodo njegovi nasledniki reševali kritično vprašanje več ali manj sprtih jugoslovanskih narodov, in kdaj in kako se bodo pokazali prvi znaki medsebojnega boja dedičev Titove tradicije.

Vprašanje je seveda legitimno, ker gotovo ne manjka znakov, da je takoimenovani srbsko-hrvaški spor vse prej kot rešen, pa tudi znakov, da Slovenci in Makedonci niso ravno „blazno“ srečni v sedanjem položaju, da o manjšinah niti ne govorimo.

Ni še jasno, če gre v resnici za prvi znak nekega notranjega prerinjanja, toda v nekam nenavadni obliki in na skoraj nepričakovanem mestu je spregovoril Mitja Ribičič, ki bi ga danes lahko imenovali nekakšnega starosta še aktivnih starih slovenskih komunistov.

Tri stvari so pri tem značilne: Mitja si je za forum izbral štirinajstdnevnik „START“, publikacijo, za katero bi lahko rekli, da je nekako „dekadentnega značaja“, se pravi publikacijo, ki služi določenim interesom in zanimanjem publike. Dalje, govoril je o stališču, ki ga slovenske in jugoslovanske komunistične oblasti zavzemajo do politične emigracije in njenih publikacij še posebej; in — pokazal je na resen razvoj v Zveznemu izvršnemu svetu, ki naj bi bil samo skupina ljudi, ki „se tepejo kot psi in mačke“.

Zanima nas seveda najprej njegovo govorjenje o emigraciji in njenem tisku. Ribičič je bil vselej poznan kot dogmatik, zagrizen partijec, katerega zagrizenost je še povečavala njegova skoraj gotovo osebna prizadetost pri pokolu slovenskih domobrancev.

Toda zdaj se je kot strela iz jasnega pokazal v neki drugi luči: Po njegovem mnenju bi morala biti vsa emigrantska literatura dostopna ljudem vsaj v javnih knjižnicah, če že ne v kioskih, ker je narod zdaj dovolj zrel, da bo znal ločiti „resnico“ od laži, zrno od plev. Posebej se je ustavil ob najnovejši Djilasovi biografiji Tita. Vsi jo kritizirajo, pravi Mitja, čeprav je nihče ni niti prebral. Potem se z neko skoraj prizadeto gesto vprašuje, čemu bi moral ravno on odločati o teh stvareh, ko pa je vendar narod sam zmožen presojudati. To bi bil tudi najboljši način, kako izkoreniniti oporečniško literaturo, ki je dostikrat popularna samo zato, ker je prepovedana.

Govoril je tudi o bodočnosti gospodarstva, se pritoževal nad le-nuharjenjem delovne sile in vrgel določen dvom na bodoči razvoj samoupravljalnega sistema. Dejal je celo, da bo sedanja stiska s krediti v tujini v končni posledici koristna, ker bo ljudem dokazala, da je za jelo pač potrebno delo.

V poglavju o državni upravi je priklical v spomin čas, ko je bil zvezni ministrski predsednik in skoraj ves čas v konfliktu z vsemi republiškiimi vladami. Potrebna nam je močnejša osrednja vlada, je dejal ter potem tudi razložil, da vsaka sprememba v vodstvu države še ne pomeni, da je bilo staro vodstvo slabo ali da je zagrešilo resne napake.

Lahko si predstavljamo, da je njegov intervju v STARTU dvignil široko zanimanje. Zato je bila toliko bolj presenetljiva reakcija v ljubljanskem DELU 20. decembra, se pravi deset dni po objavi intervjuja. DELO samo se namreč ob intervjuju ni ustavilo, temveč je le ponatisnilo Ribičičeve naknadne izjave BORBI, kjer ni nobenega govora več o „svobodnem“ razširjanju emigrantskih publikacij, temveč samo o izjavah na račun Zveznega izvršnega sveta in ljudi, ki „se tepejo kot psi in mačke“.

Težko si je misliti, da je dal Ribičič te izjave brez nekega razloga in namena. In ker prihajajo te izjave od samega vrha slovenske komunistične hierarhije, bo zato najbrž trajalo nekaj časa, predno se bo slovenska družba ob njih orientirala in potem nanje nekako reagirala. Emigraciji pa bi morda kazale takoj preizkusiti to Ribičičevo teorijo o prostem dostopu naših publikacij do javnosti doma.

MNENJA IN VRENJA

Vladimir Kozina: SLOVENIA, THE LAND OF MY JOY AND MY SORROW

Published by Historical Commission of TABOR ZDSPB — Cleveland, Ohio, U.S.A. — Toronto, Canada — Printed by: The Basilian Press, Toronto, Ont., Canada — 1980 — pp. 321.

„Oh, hvala Bogu, da grem na počitnice...“ sem malodane nejevoljen zabrundal vase, ko so mi uredniki Tabora potisnili v roke angleško pisano knjigo Rev. Mirka Kozine, da napišem poročilo.

Kakopak; prebrati jo bo treba. — Nisem namreč izmed tistih „ocenjevalcev“ naše kulturne setve, ki z nekega vzvišenega „razgled(a)nega“ položaja samo z bežnim pogledom preletijo zasejano njivo in že znajo z uradno natančnostjo napovedati kakovost žetve; ker že v naprej vedo, če sejalec je ali ni kimavec tega ali onega „kolektiva“ (tokrat naj mi Bog tele besede ne jemlje za greh!) in torej je ali ni sejal — po „planu“. Jaz knjigo moram prebrati. Pozorno.

Ko sem tedaj knjigo, ki sta jo prinesla v Argentino soborca Milan Zajec in Ivan Jakoš ob svojem zadnjem obisku (zakaj ta knjiga in „The Orchard“ Doreta Sluge iz iste Taborove založbe nista prej prišli sem?), držal med rokami in jo tudi jaz samo takole povrhu prelistaval, sem se

seveda ustrašil, da bom moral zopet prebirati nekaj, kar vem že napamet. In sem jo odložil na knjižno polico. Za primerno priložnost. Počitnic še nisem niti prav začel uživati. Pa je buenosaireška poletna klima poskrbela za tisto priložnost, še preden sem se znašel v življenju — izven rutine.

Bila sta tista poletna večer in noč pred nevihto, v katerih nas je letošnji januar tako pogosto pošiljal v zastojno turško kopel... Pa sem se spomnil na angleško knjigo na polici. Kaj naj bi sicer še počel v takšnih soparni noči, ki ne pusti zatisniti oči? —

(Do tod moja javna spoved. — Če zaslužim, naj mi Rev. Mirko Kozina na daljave podeli odvezo! Pokoro že opravljam, ko to svojo sramoto zapisujem...)

Zunaj se podira svet — el mundo se está viniendo abajo —, kakor pravimo Argentinci vseh ras, izvorov, barv in jezikov. Hiša se trese do temeljev. Kar lije izpod neba, niso deževni curki; je težka vodena zavesa, v katero nenehni bliski z oglušujočim gromom režejo grozljive ščemeče pošasti. Preplašena volčica se stiska k mojim nogam. Mački čepijo okrog mene na divanu in s široko odprtimi jantarskimi očmi nerazumljivo bolščijo v prazno...

Jaz pa berem... berem... berem...

Pogrezam se v nekakšno neučakano mrzlico... Vseobsežna naslada me srka... Spreletava me srh... Zdaj si moram pomencati oči, ki jih vlaži božajoča milina najčistejše lirike... Zdaj živčno grebem s prsti med lasmi, kar jih še ni odpihala burja let, in stiskam pest v nezadržnem gnevu, ko iz knjige puhtijo na novo poživljeni spomini in podobe tolikšne človeške zatelebanosti, tolikšne zaslepljenosti, tolikšne zlobe... — Za vse pa preko daljav rotim vse blagoslove božje nad pisca knjige, ker je po tolikšnem satanizmu, ki je udaril v toplo gnezdo njegovega mučeniškega rodu, še voljan deliti takšne darove prvinske človeške dobrote in plemenitosti, kot jih je nakopičil na te tiskane strani, in v krvavem neurju usode, kakršna je spridila tolikanj ljudi, skoval svoj značaj do kremenitosti, ki mu daje moči, da trga kraste z nikdar zaceljenih ran samo zato, da lahko iz svoje poštene notranjosti izlije nikdar utešeno ljubezen do DOMOVINE in zato bruha — RESNICO... — Zakaj v tej isti uri najbržé nekje v daljnem, nepoznanem svetu to isto knjigo bere — tujec in preko piščeve ljubezni odkriva blaženo lepoto naše domovine..., pa spoznava nepojmljivost njene grozljive žaloi gre... —

Nevihta se je že davno izgubila v neskončno razsežnost argentinske pampe. Mački so že odšli po svojih nočnih opravkih. Samo pisca še leži zvita v topel klopčič ob mojih nogah. Ker je zvesta. — Preseneti me kukavica z ure v salonu: Ob treh zjutraj! — Jaz pa berem... berem... berem... To se mi ob slični zvrsti čtiva še zlepa ni pripetilo. (Tudi ne ob knjigi Richarda M. Nixona „The Real War“, ki jo baje ima Ronald Reagan neprestano pred seboj na delovni mizi.) Če me je Rev. Mirko Kozina s knji-

žico „The Communism as I know it“ presenetil, me je ta njegova knjiga prevzela. Dobesedno sem jo — „požrl“ v dušku! —

Ko sem se ob prvem, že ohlajenem svitu končno spravljaj v posteljo, sem se spraševal: Kaj sem pravzaprav prebral? In kaj me je bolj prevze-lo? — Najtemnejše poglavje iz slovenske zgodovine, ki bo do konca časov zasledovalo vse bodoče rodove našega naroda? Poizkus prve resne politične študije o tej najbolj problematični dobi slovenske žitnosti? Prvi poizkus objektivne zgodovinske ocene pogojnikov in dejavnikov tega časa? — Saj je knjiga končno vendarle samo avtobiografska zgodba „Ribničana Urbana“, s tovorom njegovega časa obremenjena zgodba popoto-vanja enega izmed pripadnikov žrtvovane slovenske generacije skozi kri in muke, kakršne so bile nagrmdene na njegovi stezi vse od takrat, ko je rdeča zver zasadila svoje morilske čekane v idilo njegove mladosti tam v sedaj že sanjski Ribniški dolini drobne Slovenije, pa do blaženosti bremena oznanjevalca Blagovesti Kristove na mestu župnika Brezmadežne-ga Srca Marijinega v Brentwoodu, California, mogočnih Združenih Držav Severne Amerike... Toda prav s tem je knjiga na zgodovinske, resno dokumentirane temelje postavljen mogočen spomenik piščevi mučeniški družini — za vse tisoče rodbin mučeniške Slovenije! Je visoka pesem slo-venskega Makabejca — za desetstisoče v daljni domovini strohnelih zasutih ust! In je himna slovenskega domobranca, ki v junaških akordih doni v veliki tuji svet! Je pa tudi prekletstvo božje Pravice, ki rohni nad vsemi krivci strahotne tragedije najmanjšega med narodi! Je v razsežnost sveta kričano pričevanje žive vesti rešencev iz podzemskih jam smrti, da se ob njem morajo zgroziti vsi krivci, kaj so storili temu narodu! In je iz pričevanj dogajanja izklesana hvaležnost nesmrtnemu vladiki-vidcu Gre-goriju Rožmanu in prvemu med slovenskimi vojaki-junaki Leonu Rupniku, pa vsem, ki so s poštenim srcem in čistimi nameni stali malemu slovens-kemu narodu ob strani v letih preizkušnje in mu kazali o pravem času pra-vo pot, da je kot prvoborec na okopih zahodne kulture in civilizacije postal zgled vsemu svobodoljubnemu človeštvu v obrambi temeljnih vred-not vesoljnega sožitja! — Iz vsega pa zveni kristalno čista lirika doživetij, kakršna so pisca med temi danostmi vodila skozi grenkobo časa in preko oujih razsežnosti do tiste najvišje stopnje, ki jo sme doseči sin žene, da v tem — gmoti, zlobi, hinavstvu in prevari udinjenemu svetu še more s svojimi maziljenimi rokami razdajati Boga Duha, Dobrote, Zvestobe, Ljubezni in Pravice. —

Kozinova „Slovenija mojega veselja in moje tuge“ (tako bi jaz poslo-venil njen naslov) je vse to. In še mnogo več! In je pisana v jeziku mogoč-nega velikega sveta!! Saj je prav temu svetu v pričevanje prvenstveno namenjena, da mu z uravnovešenostjo, brez sledu ihtе, možato, pa do popolnosti utemeljeno in dokumentirano drma vest in trga krinko, za kate-ro je — naj iz lagodnosti, naj iz napačnega računanja — perverzno pri-krival svojo soudeležbo pri zločinu nad Slovenijo piščeve tuge. Zaradi

Konzorcij, uprava in uredništvo „TABORA“ ter TABOR- SPB
želijo vsem slovenskim protikomunističnim borcem sotrudnikom,
dobrotnikom, naročnikom, bralcem in članom

vse blagostlove božje za

PRAZNIK VSTAJENJA

ki naj bo nam vsem simbol upanja v naše vstajenje za
BOGA — NAROD — DOMOVINO

tematike, kakršno je Rev. Mirko Kozina s stvarino naše zgodovine postavil pred ta svet v čudoviti sintezi svojih osebnih doživetij z epiko doslej zanj skoraj nepoznanega in zato eksotično privlačnega naroda, bo knjiga angleško govoreči konglomerat bralcev — v kolikor sodim njegov okus po drugih knjigah — nedvomno osvojila. K temu bo v veliki meri pripomogel tudi svojski stil, kakršnega je Rev. Mirko Kozina očitno do dobra preučil in ga zato obvlada kot izvirni ameriški pisec, ki s komputersko nezmotljivostjo razišče okus in težnje pretežne večine bralcev, še preden se odloči pisati. Če bi znali najti poti in načine — sredstva bi potlej prišla sama po sebi —, si drznem slutiti, da bi jo lahko našli med ameriški best-sellerji ob strani Solženicina; še raje, ker ni tako obsežna in „težka“ kot „Otočje Gulag“. Da gre tam za orjaško Sovjetsko zvezo, tu pa za droben slovenski narod, ni vredno pomisleka! Mogoče je prav v tem njena prednost! Krvavordeča komunistična zver je tu in tam ista! Svetovnega javnega mnenja danes ne zanima več toliko, kaj počenja znotraj Sovjetske Zveze — posebej, če njeni narodi ne znajo poiskati poti, kot so jo poskušali hoditi Madžari, Čehi i sedaj Poljaki —, temveč mnogo bolj, kaj počnejo perfidne podtalne tipalke boljševiške pošasti zunaj, v svobodnem svetu zemeljske oble. In prav v tem je drobna Slovenija, ki je bila izbrana takorekoč za laboratorijski poizkus boljševizacije sveta z vsemi strupenimi komponentami „osvobodilnega boja“, „socialne pravičnosti“, „spreminjanja struktur“, „nove stvarnosti“, „novega reda“ itd. itd., nazoren vzorec za temeljito spoznavanje komunistične strategije in taktike za zaslužjevanje vsega sveta! Da smo delali v perspektivi časa nepojmljive politične napake, je naš primer današnjemu svetu samo v opozorilo, da jih ne ponovi! Slovenski domobranci generala Leona Rupnika so namreč o pravem času pokazali tudi pravo pot! To je v zadnji stopnji dokazala prav njihova mučeniška smrt, ker jih svobodni svet takrat še ni razumel; kar je pod prizmo današnjega svetovnega dogajanja naša še večja slava in ponos — prvoborcev! — Za vse to je Kozinova „Slovenija mojega veselja in moje tuge“ resničen učbenik, ki bo s svojimi liričnimi vpletljaji piščevih intimnih osebnih impresij na dolgi poti iz idilične Ribniške doline preko okrvav-

ljene Slovenije do mašniškega posvečenja in prve maše v visoki tirolski vasi, telovske procesije med gorskimi vršaci... pa do novega sveta Amerike... prepričal še vse bolj kot Solženicin! —

Da; v slovenskem domstvu se je porodil novi Luis Adamič! — Kaj vendar govorim?! — Iz smrdeče zakladnice svetovne rdeče zarote plačano blebetanje onega nesrečnega Luisa Adamiča je neslišno, bedno bevskanje z lažljivo grinto okuženega ščeneta spričo mogočnega rjojenja resnice iz levjih prsi slovenskega samorastnika na tujem — Rev. Mirka Kozine!

Se tega sploh zavedamo? — Če se, mora njegova „Slovenija mojega veselja in moje tuge“ iz našega ozkega okolja na svetovno pozornico, kjer bo brez dvoma povzročila pravo neurje! Iz naših, oziroma morebiti ameriških vsaj lokalnih občil mora knjiga na mize književnih urednikov velikih svetovnih časopisov! Mora priti v roke uravnavalcev današnjih svetovnih dogajanj! Poznani so. — In — last but not least — je kdo pomislil, kakšni televizijski nadaljevalci bi lahko ta knjiga služila za snov? Čas dela zanjo! Kakor so v času kulminacije fašizma in nacizma filmski mogočniki hlastali za gradivom o njima, tako danes televizijski in filmski producenti že iščejo tvarino o resnični podobi komunizma, kakršno jim kar ponuja Kozinova knjiga... (Če bi do tega prišlo, bi si kajpak bilo potrebno zgovoriti strokovno svetovalstvo, da ne bi iz nje naredili godlje, s kakršno nas še v današnje dni davijo na protinemških in protijaponskih filmskih in televizijskih „banketih“...) — —

Angleško pisano knjigo slovenskega duhovnika v svetu Rev. Mirka Kozine pa si je s posebnim ozirom na našo zdonsko-srenjo vredno ogledati še z drugih vidikov.

Izdal in založil jo je zgodovinski odsek TABORA ZDSPB za 35. obletnico mučeništva slovenskih domobrancev in v spomin njihovega inspiratorja, ustanovitelja in vrhovnega poveljnika gen. Leona Rupnika ob stoletnici njegovega rojstva. Besede, ki jih je založnik namenil knjigi na pot, udarijo naravnost v sredino svetovne vesti s tolikšno nezadržnostjo, da bo tuji bralec hlastnil po njej že zato, ker v nekaj stavkih postavi pred njega neizbežni svetovni problem komunizma v luči slovenske tragedije s takšno naravnost kruto neposrednostjo, da ga bo prevzela takoj, če mu je seveda sploh le kaj mari vprašanje, kje stoji kot posameznik in kam zato nujno plove z veseljnostjo človeštva, iz katere se ne more izločiti. Pa se je nekdo predrznil omalovažujoče izustiti, da je TABOR družčina — rokodelcev... O ljubi Bog, daj torej ne samo Slovencem v svetu, temveč tudi v matiinem panju neizumrljiv rod takšnih — rokodelcev! Saj so prav ti rokodelci poleg dolgih letnikov revije, ki zna sejati seme svojega poslanstva daleč preko samo domobranskim bojevnikom odmerjenega polja, z odtrgljaji svojim včasih lačnim ustom, pa še v brk poniglavemu protivništvu uspeli poslati v svet ne samo vrsto knjig, plošč in drugih publikacij v materinem jeziku in takšne vsebine, da ob njih globoko razmišlja sodobni Slovenec na tujem in doma in bo iz njih nujno moral črpati tudi

zgodovinar, kadar bo v daljnem zanamstvu objektivno ocenjeval našo stvarnost, temveč s to Kozinovo tudi že tretjo obsežno knjigo v angleščini — v pričevanje naše resnice in slovenske prisotnosti v svetu. — Pustim zapisano, da smo si takšno predstavljali poslanstvo Slovenske kulturne akcije njeni prvotni ustanovitelji (če seveda kakšnega Ždanovčeka v našem zdomstvu ne bo zadela kap, ker se v brk njihovi zaroti zamolčavanja še štejem tudi med ustanovitelje SKA...)!

Upam, da bo nekdo izmed ustvarjalcev ali celo odgovornih za pot, po kateri hodi SKA, prebral to Kozinovo knjigo. Prepuščam njegovi vesti stališče do tu zapisanega mojega mnenja o njenem poslanstvu. Zame je to poslanstvo bilo in bo ostalo nad vsako diskusijo. Nismo šli prostovoljno v svet! Neglede na to, da je fraza že več kot obrabljena (in izrabljana!), nikdar ne bomo mogli mimo ugotovitve, da smo politična, še več — ideološka emigracija! S tem pa je že tudi jasno odmerjeno naše mesto in je jasno odkazana naša naloga v tujem svetu. Ker se kot ideološka emigracija seveda moramo kulturno udejstvovati, je ta naša dejavnost prvenstveno in bistveno v tem, da tuje okolje velikega sveta, v katerega nas je resnično rešila sama božja Previdnost, opozarjamo nase, ga seznanjamo z nami, z našim rodом, z njegovimi danostmi in problemi, pa kajpak predvsem z njegovo tragedijo, ki jo je ta veliki svet pomagal odigrati; ne pa, da to našo prvenstveno in bistveno nalogo prepuščamo amaterjem, naši kulturno zainteresirani srenji pa „uvažamo“ epigonsko modernistično navlako pogosto skritim smotrom služeče in zato organizirano propagirane intelektualne „elite“ sveta, v katerem itak živi in se že zato z njo hočeš-nočeš sama srečava na vsakem koraku.

V veliko zadoščenje si lahko štejemo, da bo med nami to knjigo prebirala predvsem naša že na tujem rojena in zato ne „dedno obremenjena“ mladina. Tako bo na Kozinovih leposlovnih prijemih pristno doživljala globok vtis, ki ga je velikemu svetu sposobno dati kakovostno prikazano slovensko — domačijstvo, pa končno vendarle že dobila tudi resnično, objektivno izklesano podobo najbolj usodne zgodovinske dobe vse težke žitnosti naroda njenih prednikov. Zakaj Rev. Mirko Kozina nam je dal — ne da bi to sploh bil njegov izpovedani namen — svetel vzorec objektivnega zgodovinopisja, kakor ga je sam zgostil v zadnji odstavek na strani 141, ki je tista rdeča vrv, katere se z nespornimi argumenti in dokumenti varno oprijema skozi vso knjigo:

„Toda za dihanje svežega zraka svobode je potrebno živeti! Domobranci, Cerkev in protikomunistični politični voditelji so se tega v polni meri zavedali. Če bi naš narod sledil politiki Osvobodilne fronte in organiziral splošno vstajo sredi viška II. svetovne vojne, bi nacisti Slovenijo spremenili v orjaško mrtvašnico in Slovence kot narod neusmiljeno iztrebili. Če je Hitler tako brezobzirno pobil milijone in milijone židov, ciganov, pa Poljakov in drugih narodov, ki se niso zapisali naciz-

mu, potem bi bilo v primerjavi s tem sistematično uničenje poldruega milijona Slovencev kaj majhen problem! Če Slovenija danes še obstaja, se mora zahvaliti svetniškemu škofu ljubljanskemu dr. Gregoriju Rožmanu, da je preživela vojno. Prav tako je dolžna zahvalo podzemskim političnim vodnikom. Toda preko vsega mora naš narod dati priznanje iznajdljivosti in korajži generala Leona Rupnika in proslavljati nenehno čuječnost in nepopustljivo rodoljubje slovenskih domobrancev!“

Če bi se naši strokovno usposobljeni zgodovinopisci pri svojih sodbah naše polpreteklosti držali tega spoznanja vse izza prvih zapisov v „Koledarčku slovenskih emigrantov 1946“, kako vse drugačno bi bilo danes marsikaj v naši ljubi Sloveniji v svetu! Koliko grenkih besed ne bi bilo nikdar izgovorjenih in še manj zapisanih! Koliko sicer resničnih tragičnih pripetljajev bi utionilo v pozabi časa! Predvsem pa, kako vse bolj opazna bi bila prisotnost slovenske diaspore v svetu!

S kakšno sinovsko ljubeznijo in hvaležnostjo kleše rev. Mirko Kozina bleščeči lik škofa dr. Gregorija Rožmana! (Njegovo mašniško posvečenje, pa telovska procesija škofa-begunca med tirolskimi gorskimi orjaki sta samo dva bisera, vzeta iz zakladnice slovenske prozne lirike velikemu svetu v dar...) Če bi namesto kaše, kakršno so namleli šušmarji vaških politikantskih obzorij v tri debele knjige, za katere so prepustili odgovornost dr. Jakobu Kolariču, rev. Mirko Kozina, pisec svetovnih horizontov in kriterijev napisal tako potreben življenjepis našega pastirja-vidca v dobi teme, kako resnično žarka luč bi odsevala iz veličastne zgodovinske podobe dr. Gregorija Rožmana zanamcem na poti skozi mrak nepoznane bodočnosti — Na kako pravično tehtnico je rev. Mirko Kozina položil medvojno politično vodstvo, da v jasnih časovnih in idejnih perspektivah zablesti tudi njegova soudeležba v našem tragičnem-polpreteklem zgodovinskem dogajanju! Postavil je namreč jasno zgovorno ločnico med bistvenim dogajanjem na Slovenskem in med svetovnimi političnimi dogodki, ki so kot uročeni šli mimo in preko nas, dokler jih nameni svetovne komunistčne zarote niso neusmiljeno zdramili, da šele sedaj mrzlično iščejo pot, ki jo je pokazal naš narod s svojo žrtvovano generacijo. — Kako vse objemajoča, orjaška je pod tem vidikom Kozinova zgodovinska projekcija generala Leona Rupnika, žrtvovanca, pa zato inspiratorja največjih dejanj slovenskega človeka v pozabljenem evropskem zakotju — vesoljnemu človeštvu za zgled in kažipot! — Kakšna himna zato ori iz knjige rev. Mirka Kozine vsem prvoborcem za Boga — Narod — Domovino na okopih svobodnega človeštva od prvih vaških stražarjev in četnikov — do nepremagljive, šele po Samu zopet resnično slovenske narodne vojske domobrancev! — In kar je pglavitno: Nikjer ni sledu legende; vse je strogo argumentirano in dokumentirano!

Da; takšno knjigo je lahko napisal samo — novi Slovenec, ki ga je v revoluciji svojega mučeništva ustvarilo slovensko domobranstvo! Takšno knjigo je lahko napisal samo resničen slovenski domobranec! Takšno knjigo

je v imenu svojega naroda lahko velikemu svetu podaril samo visoko izobražen in kremenito značajan človek, ki je na tujem ostal slovenski duhovnik iz rodu tistih naših svečnikov, kakršni so iz slovenskega ljudstva v težkih dneh njegove zgodovine zgnetli — narod poštenjakov!

Rev. Mirko Kozina — če Vam z moje strani to lahko kaj pomeni —: Hvala Vam za to knjigo! — Sedaj lahko tudi umrem! — Že sem dočakal prvi sad tega, za kar sem se neglede na hvale in graje boril, in za kar sem zastavil vse svoje sile, odkar so me mimo mojih namenov služabnika slovenske besede — potisnili v žarišče dogajanj naše tragične polpreteklosti!

Dr. Stanko Kociper

IZ DRUŠTEV

Rešenec iz groba Milan Zajec tretjič med nami

Že nekaj mesecev pred prihodom Milana Zajca v Argentino smo prejeli sporočilo iz Clevelanda, da nas bo po petletnem presledku v tretjič obiskal okrog 16.-17. januarja 1981. A ni bilo tako. Naredil je nam in domačim presenečenje in je prišel že 9. januarja 1981; in ne sam, temveč skupaj s soborcem Ivanom Jakošem iz Milwaukeeja. Svoj prihod je spremenil predvsem zaradi tega, da je bil prisoten pri poroki bratove hčerke Marjetke, ki je bila naslednji dan, 10. januarja 1981.

Tokrat sta bila Milan in Ivan med nami kar pet tednov. V tem času smo se večkrat sestali in pogovorili o vsem; predvsem, kar se tiče borčevske organizacije in glasila Tabor. Izročil nam je razna pisma, dar za Zavetišče (nekaj domobranskih plošč) ter odgovarjajoči

prispevek skupine Cleveland za naročnino glasila za 1. 1981. Ob eni izmed takšnih prilik nam je Milan prikazal film lanske mogočne spominske proslave na Slovenski pristavi, ki je bila posvečena 100-letnici rojstva gen. Leona Rupnika. Med prikazovanjem filma, je dal razna pojasnila in nam pokazal več naših znancev, ki so se udeležili te proslave. Po tem filmu smo gledali še film iz Milwaukeeja, kjer živi naš gost soborec Ivan Jakoš. V tem kraju ni veliko Slovencev, a imajo kljub temu svoj

klub „Triglav“, kjer se nekajkrat na leto zbirajo. Tudi pri tem filmu nam je Jakoš pokazal nekaj naših znancev.

Poslovilno kosilo-„asado“ smo našima gostoma pripravili v nedeljo 8. februarja 1981 v Zavetišču dr. Gregorija Rožmana. Navzoči so bili predvsem odborniki Tabora in Zavetišča. Razporeženje in poslopitev je bilo pristržno in se je ob tej priliki zbrala lepa vsota denarja za Zavetišče in tiskovni sklad Tabora.

Od Milana in Ivana smo se poslovili v petek 13. februarja 1981 in ju pospremili na mednarodno letališče Ezeizo, kjer se nas je zbralo kar 23 spremljevalcev. Iz obrazov obeh kakor tudi iz samega pogovora se je videlo, da sta se z zadovoljstvom poslovila od nas, ko sta nam vzkliknila: „Na svidenje!“

Milan in Ivan, hvaležni smo vama za tak obisk, ki nas bo še bolj povezal in nam dal novih sil za naše bodoče delo. Obenem pa želimo, da bi se taki obiski še večkrat ponavljali.

T. S.

NAŠI MUČENCI

Ob začetku novembra 1980 sem dobil iz Nemčije pismo kmečke žene, ki je doma iz Loške doline. Njeni bratje domobranci so bili pobiti po vrnitvi iz Vetrinja, njen mož pa se je po koncu vojne skrival ter se je prijavil oblastem po tretji amnestiji, ki je slovesno jamčila življenje vsem, ki se javijo. Po prijavi se ga brez odloka takoj — likvidirali. Žena se je nato sama mučila na kmetiji s poljem in živino, da je preživela tri majhne otroke; sedaj si pa že nekaj let služi kruh v Nemčiji.

Takole mi piše ta žena:

„Življenje mi je bilo težko in grenko. Morala sem iti skozi mnoga razočaranja. Če samo pomislim, kako sem delala noč in dan, pa mi za pokojnino noben dan dela ni bil priznan. Vse je šlo za davke in ko tudi temu nisem bila več kos, se je bilo treba podati na tuje. Kdo bi popisal ločitev od doma, od svoje zemlje in vsega, kar je človek tako iskreno ljubil.

Leta tečejo in sedaj je že 35 let, odkar je na tisoče mož in fantov omahnilo v grob. Vsak dan se jih spominjam v molitvi in sam Bog ve kolikokrat mi pohiti misel do njih.

Posebno pa se jih spominjam na dan Vseh Svetnikov. Ta dan se mi zdi kakor srečanje z njimi.

Letos so me na ta dan obiskali znanci na mojem stanovanju. Vsakemu, ki je stopil v sobo, so oči obstale na šopku krizantem, ki je bil postavljen na moji omarici. Namenjen

je bil našim, ki so že 35 let v jami, a še vedno z nami.

Ko so obiski proti večeru odšli, se je nadaljeval obisk z mrtvimi. Pogovor z njimi je bil z molitvijo, ob prižgani sveči ter z vprašanjem in odgovorom:

Domobranci, kje trohnite,
kje počiva vam telo? —
Za vas ni nikjer naslova,
da zrahljal bi vam zemljó. —

Zemlja naša nam ni težka,
saj jo trava nam rahlja,
grob nam je lepo preraščen,
da nikjer se ne pozna.

V soncu travo ziblje veter
dež zaliva jo skrbno,
drobni ptiček poje pesmi
vsak dan znova nam v slovo.“

Ko sem prebral njeno pismo, sem strmел, odkod je ta preprosta in neuka kmečka žena zajela to lepoto in milino, ki odseva iz njenih besed, izrazov in verzov. Vsega tega se ni nikjer učila; vse to sta ji narekovala njena duša in srce.

Samo trda življenjska usoda, duševna stiska in težko trpljenje zamo-rejo oblikovati in roditi take misli in izražanja. Kri in solze porajajo tako duhovno cvetje v srcih ljudi.

Za kaj takega seveda današnja „uradna“ domovina nima ne posluha in ne smisla. Tam ponavljajo naučene fraze in lažnjiva, napihnjena gesla o „narodno osvobodilnem boju“, ki je v resnici bil prelivanje krvi lastnega naroda.

Zato pa prisluhnimo besedam te žene mi, preživeli borci! Odstranimo iz svojih src vsa medsebojna nasprotstva! Ponavljajmo vsak večer, kakor molitev, besede te žene in njen pogovor z našimi mrtvimi ob prižgani sveči ter z vprašanjem in odgovorom! —

PREJELI SMO

THE SOUTH SLAV JOURNAL, Volume 3, No. 3, September 1980,
7 Chesterford Gardens, London NW3 7DD, Editorial Board: N. Marčetić
MA, U. Loring MA, L. Sirc, Miss M. Davis ALA. — Contents: The South
Slav Journal Reception; News; Periodicals — Have you read...? — Artic-
les: Neil Balfour and Sally Mackay, Chapter XI — The Tripartite Pact.
Stephen Clissold, Civil Waugh in Croatia. Dr. Ljubo Sirc, A Grand Tour

of Europe 1942-1943 (II). — Documents: David Kahn, Yugoslav April 1941 Offensive Foiled by Italian Codebreakers. Extract from M. Vidović's The Hidden Side of the Moon. General L. Rupnik's Letter to General R. K. Arbuthnott. (Dobesedni ponatis in slovenski prevod po nemškem izvirniku prinašamo na drugem mestu.) V. Marković's Letter from the Hospital for the Criminally Insane. — Letters to the Editor: Staniša Vlahović, Vladimir Stanković, C. D. Popović, M. J. G. Moir — Book Reviews: Neil Balfour and Sally Mackay, Paul of Yugoslavia, by Sir Cecil Parrott. Patrick Howarth, Undercover — The Men and Women of the SOE, by Elisabeth Barker. Basil Davidson, Special Operation Europe, by Vane Ivanović. Dr. Alfred Breccia, Yugoslavia 1939-1941, Diplomazia della Neutralita, by Neil Balfour. Milovan Djilas, Tito, Eine Kritische Biographie, by Cristoph Heu. Jovan Marjanović, Draža Mihailović izmedju Britanaca i Nemaca, by Peter Radan. Mirko Vidović, Sakrivena Stara Mjeseca, by Rastko Marčetić. R. Oraški, Panonija, Titu u gostima, by Staniša Vlahović. Mladan Milačić, A. Political Compendium of Yugoslavia, by Stephen Clissold. — Periodical Reviews: Zabeleženi in ocenjeni je 31 publikacij. Kaj piše o TABORU, prinašamo v doslovnem slovenskem prevodu na drugem mestu. — Notes on Contributors: Takšne zabeležke o sodelavcih bi morale imeti vse revije. V tem zvezku so na kratko predstavljeni: Neil Balfour, Elisabeth Barker, Stephen Clissold, Cristoph Heu, Vane Ivanović, Rastko Marčetić, Sir Cecil Parrot, Peter Radan in Staniša Vlahović. Ko preberemo te kratke zabeležke o samo nekaterih njegovih sodelavcih, nam postaja bolj razumljiva v vsakem zvezku bolj očitna kakovost časopisa. — Books and Periodicals Received: Med šestnajstimi prejetimi knjigami, s katerimi se bodo časopisovi sodelavci ob priložnosti gotovo pečali, zasledimo tudi najnovejšo Zgodovino Slovencev v Cankarjevi založbi, Ljubljana, 1979. — V resnici nam je žal, da se zaradi hudega pomanjkanja prostora vsaj z nekaterimi prispevki časopisa ne moremo bolj podrobno razpisati. Toda že gornje samo kratko naštevanje vsebine je zadosti tehten dokaz ne samo o izredni kakovosti časopisa, temveč tudi opozorilo zgodovinarjem in analistom naše dobe, kje bodo našli gradivo, ki ga ne bodo mogli prezreti. Toplo pa priporočamo vsem, ki jim je problematika našega in vsega južnoslovanskega prostora pri srcu, da se na časopis naročijo.

SVOBODNI POGLEDI 3 — NARODNI ODBOR ZA SLOVENIJO, Namen naše narodne politike. Uredil Miloš Stare. Prvi del v slovenščini; drugi del preveden v srbščino in delno v hrvaščino. Založila SVOBODNA SLOVENIJA, Ramón L. Falcón 4158 — (1407) Buenos Aires, Argentina, 1980. — Predgovoru, ki je citat izjave dr. Mihe Kreka z dne 23. aprila 1954 v New Yorku o slovenskem narodu, sledijo Uvodne misli urednika pričujoče brošure, sedanjega predsednika SNO Miloša Stareta. V njih nas Miloš Stare spominja na Slovensko deklaracijo iz leta 1933, na Narodni svet aprila 1941 in na Medstrankarski sporazum septembra 1941. Nadaljno vsebino brošure sestavljajo sledeča poglavja, oziroma odstavki: Narodni odbor za Slovenijo:

ustanovitev, izjava iz leta 1944. Zasedanje slovenskega parlamenta 3. maja 1945 na Taboru v Ljubljani. Narodni odbor za Slovenijo v zdomstvu: prehodna doba; namen naše narodne politike. Čemu slovenska formula. Demokratska alternativa. Poslanica NO ob 55-letnici Majniške deklaracije. Izjava in poziv NO ob 30-letnici ustanovitve. Pismo rojakom v domovini leta 1977. — Prav je, da je Miloš Stare v tej brošuri zbral omenjeno gradivo. Tako bo predvsem mlajši rod lahko na osnovi in ob primerjavi podatkov in izjav iskal poti in načine za svojo vključitev v politično prisotnost in delovanje v zdomstvu prav tako kot v domovini. Pa tudi zgodovinarji in politični pisci mu bodo hvaležni zanj; saj jim tega gradiva odslej ne bo potreba več iskati po raztresenih virih. — Povsem drugo vprašanje je seveda zgodovinska ocena na osnovi rezultatov, ki so jih doživeli, ali pa jih bo odkrila šele bodočnost. Bilo bi želeti, da bi tem dokumentom zares sledili bogati sadovi blaginje slovenskega naroda — v svobodi!

Registriraj nas

V angleščini izhajajoči *The South Slav Journal* v Londonu je v Vol. 3, Nr. 3, September 1980, v poglavju *Periodical Reviews* (Pregled časopisov) med mnogimi pomembnimi publikacijami, ki se pečajo s problemi Južnih Slovanov, tudi o nas zapisal sledeče:

TABOR je glasilo Zveze slovenskih protikomunističnih bojnikov, ki ga za to Zvezo izdaja poseben konzorcij, urejuje pa uredniški odbor v Buenos Airesu, Argentina. Vsakteri zvezek te revije prinaša tudi uvodnik v španščini. Pa tudi naslov revije se v španščini glasi — *El Fortín*.

Dvojna številka 10-11 za leto 1979 ponatiskuje uvodnik iz junijske številke *Slovenskega glasu*, mesečnika, ki izhaja v Evropi, v katerem se članica njegovega uredniškega odbora spominja nasilne vrnitve slovenskih protikomunističnih bojnikov v Jugoslavijo in njih pokola po partizanih maja in junija 1945.

Poznani pisatelj dr. Stanko Kociper, zet generala Rupnika in njegov osebni tajnik, ko je leta bil prezident Ljubljanske pokrajine za časa nemške okupacije v letih 1943-1945, nadaljuje z obsežnimi in podrobnimi informacijami iz svojega dnevnika o dogodkih ob začetku meseca maja 1945, ko se je s pomočjo Rupnikovega posredovanja Slovenski narodni odbor dogovarjal z SS-generalom Rösenerjem o prevzemu pokrajinske uprave od Nemcev in od generala.

Revija prinaša slovenski prevod spisa Elizabeth Barker *Britanska medvojna politika v Jugoslaviji*, ki ga je februarja 1979 predložila Seminarju za slovenske in vzhodnoevropske študije in ga je prinesel *The South Slav Journal*.

Časopis tudi prinaša ponatis iz *Smeri v Slovensko državo* za avgust 1979, ki tudi izhaja v Buenos Airesu, in v kateri pisec diskutira odločitev Slovenskega narodnega odbora z dne 3. maja 1945, da je ustanovil slovensko narodno vojsko kot del jugoslovanske kraljeve vojske, nepoznavajoč realne danosti časa.

Ta številka prinaša tudi pesmi, komentarje o izjavah in člankih v drugih emigrantskih publikacijah, kakor tudi vojne spomine, posmrtnice, pisma urednikom ter poročila in komentarje o lokalnih zadevah.

TABOR natisne tudi misli, ki jih je napisal B. S. o življenjepisu ljubljanskega katoliškega škofa za časa vojne dr. Gregorija Rožmana, čigar avtor je dr. Jakob Kolarič. Ta življenjepis je sprožil razburjenje ne samo v emigrantskih krogih, temveč tudi dalje preko njih zaradi tega, na kak način prikazuje škofovo zadržanje in politiko ob času vojne, njegove odnose do slovenskih domobrancev in posebej do generala Rupnika kot prezidenta Ljubljanske pokrajine v času nemške okupacije.

Št. 12 kaže slično podobo. Dr. Kociper podrobno popisuje dogodke v Ljubljani dne 5. maja 1945 in v zvezi z dr. Kolaričevo knjigo o dr. Rožmanu prispeva Mirko Kozina dobro podprt in dokumentiran pogled na odstavke v škofovem življenjepisu, ki so v zvezi z njegovim zadržanjem v vprašanju kuratov medvojnih vojaških enot v Sloveniji, s posebnim ozirom na zahtevo poznanega jugoslovanskega komunističnega voditelja Borisa Kidriča, ki naj bi se dvakrat pismeno obrnil na škofa s prošnjo, da bi določil kurate za slovenske partizanske enote.

V tej številki revije je odmerjenega več prostora organizacijskim zadevam. Prinaša pa tudi slovenski prevod dela članka Staniše Vlahovića o britanski medvojni politiki v Jugoslaviji, ki ga je prinesel v svojem julijemskem zvezku za leto 1979 *The South Slav Journal*. Ta članek je do konca natisnjen v št. 1. letnika 1980, ki vsebuje tudi posebne prispevke za 100-letnico rojstva generala Rupnika in spis o položaju katoliške Cerkve v Sloveniji danes. Jože Vrtačnik pa kot očividec popisuje umor policijskega častnika Kazimirja Kukovića, ki so ga za časa italijanske okupacije Ljubljane oktobra 1942 izvršili komunistični likvidatorji.

NAŠI MRTVI

† PRIMARIJ DR. VALENTIN MERŠOL

Ob zaključku številke nas je pretresla novica, da je v Združenih državah preminul primarij dr. Valentin Meršol, kateremu je svobodno slovensko zdomstvo zavezano z dolžnostjo večne hvaležnosti. Spominu velikega pokojnika se bomo skušali primerno oddolžiti v prihodnji številki revije. (Uredništvo.)

† LEOPOLD JURŠE

Dne 24. februarja 1981 je po težki bolezni umrl v Jáuregui pri Lujanu soborec Jurše Leopold, star 61 let. Pokojni je živel v Hurlinghamu, Veliki Buenos Aires.

Bil je častnik pri slovenskih domobrancih na Primorskem in zvest naročnik Tabora.

Ohranili ga bomo v dobrem spominu.

† PEPKA BAVDAŽ

Iz Bariloč je prišla žalostna novica, da je 19. januarja 1981 za vedno odšla k svojemu Stvarniku gospa Pepka Bavdaž.

Po končani vojni je ostala doma z dvema otrokoma: Slavkom in Petrom. Njen mož Lojze je po naključju ostal živ in ni vedela zanj. Komunisti so jo na vse načine trpinčili ter jo vlačili po zaporih. Po večkratnih poskusih je ušla s sinovoma k možu v Italijo. Od tu so vsi skupno emigrirali v Argentino.

Bavdaževi so bili ena prvih slovenskih družin, ki se je naselila v Bariločah. Ni jim bilo lahko. Gospa Pepka je začela pridno kuhati in delati, da je pomagala možu Lojzetu graditi nad vse gostoljuben dom. Gotovo ni bilo Slovenca, kateri se ni oglasil pri Pepci, ki je bila vedno pripravljena sprejeti vsakogar in mu tudi postreči po vseh njih močeh. Vstajala je zgodaj zjutraj, pripravljala obilen zajtrk, potem pa ves dan gospodinjala in stregla gostom. Tam se je vsak počutil kot doma; posebno ob večerih v kuhinji za mizo pri taroku.

Prestala je dosti hudega. Težka nesreča — tragična smrt sina Slavkota jo je močno potrla in je o njem govorila vedno solznih oči. Tudi sama ni bila pri dobrem zdravju. Pred leti je imela več operacij; z močno voljo do življenja in dela pa je premagovala bolezni in skrbela za svojo družino in za svoje vnuke, ki jih je oboževala. Pred pol leta pa je šla ponovno na težko operacijo ledvic; od tedaj se ni več opomogla. Vse te mesece je veliko trpela, pa tudi upala na ozdravljenje. Po ponovni operaciji, ki pa ni bila izvedena do konca, je po štirih dneh podlegla težki bolezni.

Ni je več. Njen dom, za katerega je toliko skrbela, je ostal pra-

zen — žalosten. Njen mož Lojze zida grobnico na bariloškem pokopališču. „Tja bom dal sina in Pepco; nazadnje pa se jima bom pridružil še jaz,“ tako je povedal.

Naši dragi, dobri gospej Pepci želimo večni mir in pokoj ter plačilo pri Bogu za vsa njena dobra dela. — Možu Lojzetu in sinu Petru z družino pa naše globoko sožalje.

† MARIJA ŠUSTERŠIČ roj. KOSEM

Dne 3. februarja 1981 — dva dni pred 90-letnico — je ugasnila luč življenja materi našega upravnika-soborca Božota Šusteršiča.

Pokojna je bila rojena na Jagnjenci pod Kumom; po poroki pa je živela z družino v Ljubljani. Tu je preživela težka leta prve svetovne vojne. Ni še vseh sedem otrok odraslo, ko se je pričela že druga svetovna vojna z vsemi strahotami in tragičnimi posledicami. Ob ločitvi duhov se je družina opredelila za protikomunistični tabor in vseh pet sinov je vstopilo v domobransko vojsko. Zato je morala v maju 1945 tudi ona — domobranska mati skupaj z možem na težko begunsko pot čez Ljubelj na Vetrinjsko polje. Usoda vrnjenih domobrancev, med katerimi je bil tudi najstarejši sin Maks, jo je bridko zadela. Žalost se je še povečala, ko je kasneje zvedela za usodo mlajše hčerke Helene, ki je spremljala domobranske ranjence na vlaku proti Jesenicam. Vlak so zajele rdeče tolpe ter ranjence pobile; hčerko pa so zaprli in kasneje obsodili na 10 let.

Razbita družina se je šele v Argentini zopet zbrala in pričela novo življenje. Pokojna Šusteršičeva mama se je v novo domovino kar hitro vživela in dobro počutila, posebno v Hurlinghamu (Vel. Buenos Aires), kjer so si njeni domači postavili domove z vrtovi. V kolikor ji je zdravje dopuščalo, se je rada ukvarjala z rožami na vrtu. Mnogo pa je tudi brala, knjige in slovensko časopisje — med njimi posebno Tabor, kajti pogosto se je spominjala slovenskih domobrancev — s solzami v očeh in nikoli se ni naveličala poslušati domobranskih plošč.

Zadnjih 20 let je prestala precej težkih bolezni, ki so jo kljub njeni močni naravi precej oslabile. Pred šestimi leti je še oslepela, kar jo je zelo potrlo in docela priklenilo na posteljo. Močna in pogumna v svojem življenju, je tudi to zadnje trpljenje prenašala tiho in mirno in tak je bil tudi njen odhod v onostranstvo.

Blago pokojnico — domobransko mater smo spremili 4. februarja na njen zadnji dom na pokopališču Pablo Podestá, kjer v bližini moža čaka vstajenje.

Našemu upravniku — soborcu Božotu in vsem ostalim svojcem naše iskreno sožalje!

† IVAN VIDERGAR

Pokojni Ivan Vidergar se je rodil 5. junija 1904 v Zalogu pri Ljubljani. Ko je dorastel, je dobil zaposlitev v papirnici v Vevčah. Leta 1933 se je poročil z Anico Markič, ki je bila doma v Mali loki pri Domžalah. V zakonu sta imela sina Ladislava (zdravnik) in hčerki Ljudmilo, poročeno z inž. Jožetom Lekanom, ter najmlajšo Nado, ki sedaj živi z materjo.

Družina Vidergar je bila med zadnjo vojno od komunistov stalno zasledovana in zasovrazena, ker se ni strinjala z njihovim naukom in delom. Zato se je ob koncu vojne vsa družina pridružila tisočem beguncev in se podala na pot v begunstvo na Koroško. Vidergarjevi so bili eni od prvih beguncev, ki so se jim odprla vrata v ZDA. Sedanji njihov dom je v Clevelandu blizu cerkve sv. Vida.

Dne 27. septembra 1980 je Ivan Vidergar končal svojo življenjsko pot. Bil je član Tabora DSPB v Clevelandu in je bil eden prvih članov Slovenske pristave v Genevi pri Clevelandu.

Kako je bil pokojni priljubljen med rojaki, se je videlo po tem, da je imel številne kropilce kakor tudi spremljevalce, ki so ga spremljali na zadnji poti.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Naše sožalje Vidergarjevi družini.

V imenu soborcev iz Clevelanda
J. V.

Gospa PAVLA GRAD — umrla

Gospa Pavla je bila gotovo najstarejša Slovenka v Argentini — rojena je bila v železničarski družini g. Antona Kozine 7. februarja 1885. leta v Podnartu na Gorenjskem.

Obiskovala je osnovno in srednjo šolo pri Uršulinkah v Ljubljani, visoko kuharsko šolo pa na Dunaju.

Po prvi svetovni vojni je bila uradnica na okrajnem glavarstvu v Novem mestu in tam je spoznala vdovca — šolskega nadzornika g. Grada, ki je ostal s sedmimi otroci, v zakonu z gospo Pavlo pa so se rodili še trije otroci. Gospa Pavla je bila dobra mati vsem 10 otrokom in je večkrat pripovedovala kako je bilo lepo, ko so vsi prišli za praznike domov.

Iz Novega mesta se je družina preselila v Ljubljano.

Leta 1945 je gospa že vdova zapustila svoj dom in odšla na težko pot begunstva. V Italiji je zbolela najmlajša hčerka Majda in se ni nikoli več pozdravila. Gospa je pridno gospodinjila v dietetični ali otroški kuhinji po taboriščih. Tu v Argentini pa je bila oskrbnica na slovenski Pristavi v Moronu. Zaradi visoke starosti in bolezni hčerke Majde sta obe odšli v med-

narodni dom emigrantov „Santa Rita“ v Martínezu. Od tu je s poročeno hčerko Majdo odšla na malo posestvo Majdinega moža ukrajinskega polkovnika. Po smrti hčerke je odšla k sinu Pavletu kjer so se stekle ure njenega dolgega in plodonosnega življenja 16. januarja 1981 v mestu Mercedes prov. Buenos Aires.

Vsi, ki smo gospo poznali vemo, da je bila plemenita žena — veliko je pretrpela v življenju, vendar je bila vedno vedra, nasmejana in potrpežljiva.

Z Bogom se je srečala lepo pripravljena.

V naših spominih jo bomo ohranili še dolgo — domačim pa naše iskreno sožalje!

ZA BELEŽNICO

Končno...!

Česar ni mogla (?) odkriti vsa takoimenovana inteligenčna „elita“ (ne samo v Združenih Državah!), je v sredo vesti svobodoljubnega človeštva končno zaklical „filmski cowboy“ Ronald Reagan, ko je po poročilih svetovnih časniških agencij v teku svoje prve konference s časnikarji kot prezident Združenih Držav vsem odločujočim državnikom sveta za zgled pribil:

Doslej je detentè delovala v eni sami smeri — v korist Sovjetske Zveze. Detentè je Moskva samo izkoriščala v svoje lastne namene, pomeni, za svetovno revolucijo, ki naj bi ves svet spravila v komunizem. Kakor so sami ponovno izjavili, priznavajo samo tisto moralo, ki opravičuje zločin in laž... (CLARIN, Buenos Aires, 30. 1. 1981.)

Upajmo samo, da bodo močnim besedam sledila tudi močna dejanja...

Narodni junaki...

Ker je resničen znak našega časa, na tem mestu prinašamo izvleček iz pisma našega bralca — j — a, ki je skupaj s predsednikom Slov. narodnega odbora, rajnkim dr. Jožo Basajem, našim sodelavcem in soborcem dr. Stankom Kociprom in desetinami drugih dolge mesece v strašnih duševnih mukah, kakor piše, v angleškem koncentracijskem taborišču v Wolfsbergu na Koroškem leta 1947 — 1948 čakal na izročitev v Titovino — na zakol.

Ste čitali, s kakšnimi častmi so v Ameriki sprejeli talce iz Irana? Pri vseh drugih časteh, sprevodih, udobnostih, darilih... so jih proglasili tudi za narodne heroje! Vse to samo zato, da bi jim poplačali duševno trpljenje 444 dni kot talci... Če so oni toliko trpeli, kaj naj rečem o našem trpljenju v Wolfsbergu? Oni so vsaj vedeli, da imajo najmočnejšo državo na svetu za seboj. Koga smo pa imeli mi, ko smo ure in ure

morali stati na apelu na vročem soncu in v strašni negotovosti čakati, koga izmed nas bo sadistični židovski komandant laginja Kennedy na koncu poklical, da stopi iz vrste za izročitev zločinskim komunistom v Jugoslavijo...? ... Dr. Basaj in dr. Kociper pa sta tudi „švicala“ v Wolfsbergu **mnogo več kot 444 dni...** če se ne motim. Dr. Kociper, študent Jože Kveder in naš telovadni prvak Fric Natlačen (izročen komunistom!), so bili še dolge mesece zaprti v „bunkerju“... Kaj to ni bilo duševno trpljenje dolga leta... samo zato, ker smo bili borci proti komunistom...??? ... Ko pa so tudi nas na koncu le izpustili, da smo se poklapani in duševno strti vračali naprej gladovat v „svobodo“ v DP lager..., so se nas nekateri tudi izogibali, kakor da smo garjeve ovce... — — Pa še druge stvari iz Wolfsberga bi vam lahko popisal. Pa naj vam jih napiše dr. Kociper, ki se na pisanje boljše razume kot jaz... Jaz samo premišlujem, kako je ta svet ustvarjen! ... Na koncu smo morali še po svetu, nove muke, novo trpljenje, brez beliča, brez znanja jezika...

Narodi niso veliki samo po številu divizij in bogastvu! Tudi naši wolfsberški talci (!) so dali zgled — kakor naši mučeniški domobranci!

Antisemit...?

Po poročilu AFP v CLARINU z dne 2. 1. 1981 v Bs. Airesu, je poznani lovec na nemške vojne zločince Simon Wiesenthal neki židovski reviji izjavil:

V koncentracijskih taboriščih so židje bili samo manjšina. Toda po koncu vojne smo vso pozornost osredotočili samo na nas, kar je napaka...

Če bi se drznili zapisati kaj takšnega mi, bi nas taisti Simon Wiesenthal pred leti proglasil še za antisemite... In vendar je resnica! Samo da drugi molčijo, ko židje kričijo!

TEMA ZA RAZMIŠLJANJE:

Spominjati se preteklosti, pomeni zreti v bodočnost!

Janez Pavel II., papež.

NA UREDNIŠKI MIZI

Z orožjem ljubezni in resnice...

V izjavi TABORA SPB ARGENTINA, ki smo jo pod zgornjim naslovom prinesli v št. 1-2 letošnjega letnika naše revije, se je pri lomljenju v zadnji odstavek na str. 9 vrinila

ponovljena prva vrsta prejšnjega odstavka, izpadla pa je pravilna vrsta; tako da se zadnji odstavek na str. 9 glasi:

Ne moremo vedeti, kaj bi se zgodilo, če bi general Leon Rupnik ostal na svojem mestu; toda poudariti moramo, da bi vsa odgovornost bila njegova! Vse drugo so samo prazna ugibanja. —

Sama sta si odgovorila

Na našo zabeležko v št. 9-10 lanskega letnika, kako duhovito in izvirno je Vesnik v svoji št. 5-6-7 istega letnika samo s prazno stranjo in gloslo: „O mrtvih samo dobro“ odpravil kratko naznanilo — „po slovenskih komunističnih virih“ — o smrti Josipa Broza-Tita, smo seveda pričakovali neko pojasnilo za slovensko zdomsko srenjo. Namesto tega pa je v štev. 8-9-10-11-12 str. 149-151 Vestnika 1980 B. M., za katerega pa urednik pod prepisom naše zabeležke v svojem samo njega vrednem komentarju pravi, da je pravzaprav M.B., napisal samo „Uredniku TABORA — resno in odkrito besedo“. Za nam nerazumljivo zaščito „borcev, ki stojijo za njim“ (Vestnikom!) in na katere naj bi z našo omenjeno zabeležko „metali blato, gnoj in laž“ (Kje??), pa je njegova „resna in odkrita (!) beseda“ v resnici namenjena tistim „gotovim“, ki so se — kot škof nepozabnega spomina dr. Gregorij Rožman in nekateri politiki še pred njimi — „komodno odpeljali z avtomobili iz Domovine“ (samo s to razliko, da je te „gotove“ za njih „stanje na straži“ poslala brca na „komodne avtomobile“!), zato, ker naj bi bili tam, kjer „se je v varnem zaledju napovedovala vojna Angliji (???) in izzivanje Churchilla“; vse to pa samo zato, ker „nas loči samo par oseb itd.“ (Podpišemo! — Zakaj jih Vestnik posluša?!). Da bo bolj držalo, z velikimi začetnicami pokliče na pomoč še (seveda!) NARODNI ODBOR V ZDOMSTVU, ki ga Vestnik priznava. Kot da ga mi ne bi?! Če ga ne bi imeli, bi ga morali ustvariti! (Drugo vprašanje seveda je, kakšen je in kako je nastal!) Kot svobodni zdomci pa imamo ne samo pravico, ampak tudi dolžnost, da o njegovih (ne) delih javno govorimo „ne samo do slovenskih domobrancev in njihovega organizatorja in vrhovnega poveljnika gen. Leona Rupnika vsa leta našega zdomstva!). Na poziv, da „vse blato, gnoj in laž, ki je bilo kdaj iznešeno v Vestniku (proti gen. Rupniku namreč, kakor smo omenili v naši zabeležki!) — navedemo konkretno“, samo tole: Neglede na to, da prav z ozirom na gen. Rupnika ta poziv prekaša že vse meje, nam nanj — razen resničnega pomanjkanja prostora samo z naštevanjem strani Vestnika — ne bi bilo težko odgovoriti. (Za vzorec samo letnik 1962 Vestnika s proslulo „belo knjigo“ dr. Franceta Bajleca — zadnja kaplja, da se je kozarec prelil v javni „spor“!!!). Ker pa je največji slepec tisti, ki noče videti, bi seveda tudi to bilo metanje boba ob steno. Sicer sta pa tako „Vestnik domobrancev (samo uniforma in „stanje na straži“ še dolgo nista bistvena znaka za domobrance!!!) in drugih protikomunistov“, kakor glasilo Narodnega odbora, ki naj bi po svojem bistvu zastopal tudi domobrance (!), namesto nas že odgovorila na vse te pozive! — N e g l a s i l o „d o m o b r a n c e v“

Vestnik, ne organ Narodnega odbora v združenstvu namreč vse leto 1980 nista prinesla niti vrstice posvečene spominu stoletnice rojstva generala Leona Rupnika!!! Zato se bosta pa v dokaz svoje visoke kulturne ravni in narodne zavednosti ob priložnosti gotovo na široko razpisala o kakšnem Frtaučkovem Gusteljnu ali Kurenčkovi Nežki...

DAROVALI SO

Od 16. 12. 1980 do 28. 2. 1981

Z A Z A V E T I Š Č E :		V sp. na pk. <i>Pepco Bavdaž:</i>	
	(v pesih)	Inž. Ecker Milan z družino	30.000
Halozan — družina	50.000	Burja Jože	15.000
N. N., Zavetišče	60.000	Inž. Matičič Anton in Lina	100.000
N. N., Castelar	100.000	Brezigar Zoran — družina	200.000
Rev. Avguštin Albin	70.000	Vadnjal Ivo — družina .	93.000
N. N., R. Mejia	1.500.000	Mikolič Milena	15.000
N. N., R. Mejia	400.000	V spomin na pok. <i>mamo</i> —	
Celoten dobiček prireditve v		<i>st. mamo</i> umrlo v dom.:	50.000
Zavetišču 7. 12. 1980 ..	4.807.000	Potočar Milena	100.000
Dobiček pri kosilu v Zavetišču 4. 1. 1980 ...	31.000	Potočar Milena por. Skale	100.000
Dobiček pri kosilu ob odhodu Zajec M. in Jakoš		V sp. na p. <i>Jožeta Vombregar</i> in <i>Franca Spreitzer:</i>	
Iv. 8. 2. 1981	294.000	Berštnik Maks	200.000
Z a g r a d n j o :		V spomin na pok. <i>Suštaršičevo mamo:</i>	
Dekan Milavc Ciril	100.000	Avguštin Franc	10.000
Matevžič Janez	200.000	Šiler Ivan	10.000
Matevžič Janez	300.000	Jenko Janez	30.000
V spomin na pok. <i>stariše:</i>		Delenc Vencelj	20.000
Buda Stane	30.000	Oblak Franc	30.000
Ob Novem letu v spomin na pok. <i>brate in očeta:</i>		Tomaževič Lovro	30.000
Žerovnik Jože	100.000	Inž. Matičič Anton	30.000
V spomin na <i>Kavčičevo mamo</i> , umrlo v domovini:		Žerovnik Jože	20.000
Štefe Jernej	100.000	Potočnik Matevž	50.000
V spomin na pok. <i>Jožeta Vombregar:</i>		Dimnik Dušan	30.000
Šušteršič Marjan	100.000	Šivic Srečko	20.000
V spomin na pok. <i>Franca Dermastja:</i>		Burja Jože	15.000
Škerbec Jože	30.000	Mikolič Milena	15.000
		V spomin na pok. <i>Alojzija Grabnar:</i>	
		(v dol.)	
		Zajec Milan	20

Frank A. Lukež M. D. ...	200	Avguštin Franc	10.000
DSPB Tabor Cleveland je		(v dol.)	
darovalo za Zavetišče 8		Jakoš Ivan, Milwaukee ...	20
domobrinskih plošč (1=25 dol.)		Zajec Milan, Cleveland ...	50
TISKOVNI SKLAD TABOR:		Jakoš Ivan, Milwaukee ...	20
(v pesih)		N. N., Cleveland	10
N. N., Argentina	20.000	Zajec Milan (v spomin na	
N. N., M. Grande	5.000	pok. Alojzija Grabnar)	20
N. N., San Justo	10.000	INVALIDSKI	
DSPB Tabor, Argentina .	45.300	SKLAD TABOR:	
Dimnik Dušan	70.000	(v dol.)	
Zajec Franc	10.000	Dolarin Milan, USA	10
DSPB Tabor, Argentina .	110.000	Kolman Ludvik	10
Eržen Anton	60.000	N. N., Cleveland	10
Šurman Božo	10.000	Družina Vilj Drev (v spo-	
Zbirka pri odhodu soborcev		min na pok. Petra in	
Zajec M. in Jakoš Iv. .	110.000	Lojzke Trpin)	10

V S E B I N A

La Pascua de Resurrección	49
Velika noč	50
Odslovljen delavec	51
Štiri desetletja (S. T.)	57
Pismo gen. L. Rupnika generalu R. K. Arbuthnotu	62
Odmev iz Dolomitov (Dobrovčan)	69
Kaj je „zastartal“ Mitja Ribičič? (-LK)	77
Mnenja in vrenja	78
Iz društev	85
Naši mučenci (T. S.)	86
Prejeli smo	87
Registrirajo nas	89
Naši mrtvi	90
Za beležnico	94
Na uredniški mizi	95
Darovali so	III

Correo Argentino Sucursal J. L. Suárez (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 8133
	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 2619